

Važnost mjesta i tradicije u suvremenim folklorno-kulturnim manifestacijama na primjeru Raspjevane Cvelferije

---

Kopčalić, Nikolina

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Humanities and Social Sciences / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:142:997641>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-30**

Repository / Repozitorij:

[FFOS-repository - Repository of the Faculty of Humanities and Social Sciences Osijek](#)

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Dvopredmetni diplomski studij sociologije i engleskog jezika i književnosti

Nikolina Kopčalić

**Važnost mjesta i tradicije u suvremenim folklorno-kulturnim
manifestacijama na primjeru Raspjevane Cvelferije**

Diplomski rad

Mentor: doc.dr.sc. Mateo Žanić

Osijek, 2023

Sveučilište J.J. Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet Osijek

Katedra za sociologiju

Dvopredmetni diplomski studij sociologije i engleskog jezika i književnosti

Nikolina Kopčalić

**Važnost mjesta i tradicije u suvremenim folklorno-kulturnim
manifestacijama na primjeru Raspjevane Cvelferije**

Diplomski rad

Znanstveno područje: društvene znanosti; znanstveno polje: sociologija; znanstvena
grana: posebne sociologije

Mentor: doc.dr.sc. Mateo Žanić

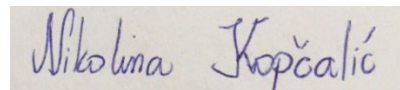
Osijek, 2023

IZJAVA

Izjavljujem s punom materijalnom i moralnom odgovornošću da sam ovaj rad samostalno napravila te da u njemu nema kopiranih ili prepisanih dijelova teksta tuđih radova, a da nisu označeni kao citati s napisanim izvorom odakle su preneseni.

Svojim vlastoručnim potpisom potvrđujem da sam suglasna da Filozofski fakultet Osijek trajno pohrani i javno objavi ovaj moj rad u internetskoj bazi završnih i diplomskih radova knjižnice Filozofskog fakulteta Osijek, knjižnice Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu.

Osijek, 1. rujna 2023.

Nkolina Kopčalić, 0122229059

Sažetak

Trend iseljavanja mladih iz Republike Hrvatske, posebice iz Slavonije, nije novost. Ipak, različiti čimbenici mogu utjecati na razvoj osjećaja privrženosti mjestu, tradiciji ili pak kulturi. Kao jedan od tih čimbenika može se navesti održavanje folklorno-kulturnih manifestacija koje doprinose tom osjećaju. Ovaj diplomski rad donosi istraživanje koje težište stavlja upravo na važnosti konkretne manifestacije na mlado lokalno stanovništvo koje u njoj sudjeluje. Radi se o mladom lokalnom stanovništvu s područja na istoku Hrvatske koje graniči sa Srbijom i Bosnom i Hercegovinom, poznatom pod nazivom „*Cvelferija*“. Unutar današnjih devet sela *Cvelferije* jedan vikend u lipnju organizira se smotra izvornog stvaralaštva pod nazivom „Raspjevana *Cvelferija*“, koja za cilj ima očuvanje tradicije i kulturne baštine. Kvalitativno istraživanje prikazano u ovome radu provedeno je na uzorku od jedanaest mladih ispitanika do 35 godina, koji sudjeluju u manifestaciji koristeći se polustrukturiranim intervjuom kao osnovnim instrumentom istraživanja. Rezultati istraživanja pokazali su da mladi s navedenog područja visoko vrednuju kulturu i tradiciju. Osjećaj mjesta uvelike je prisutan kod ispitane populacije, a to se odražava i na vrlo pozitivnom stavu o manifestaciji „Raspjevana *Cvelferija*“. Ova manifestacija, osim što privlači goste, utječe i na zajedništvo lokalnih zajednica koji sudjeluju u njezinu organiziranju. Iako je tradicija uočena kao bitan čimbenik identiteta mladih i društvenog života *Cvelferije*, ona ipak ne predstavlja bitnu stavku za ostanak na tom području. Nedostatak posla ipak ima značajniji utjecaj na odluku o ostanku ili odlasku iz *Cvelferije*.

Ključne riječi: *Cvelferija*, manifestacija, „Raspjevana *Cvelferija*“, tradicija, kultura, osjećaj mjesta, mlado lokalno stanovništvo

Sadržaj

1.	Uvod	1
1.1.	Definiranje predmeta istraživanja.....	1
1.2.	Analiza temeljnih pojmova	2
1.3.	Svrha i ciljevi istraživanja	4
1.4.	Metode istraživanja	4
1.5.	Doprinos istraživanja.....	4
1.6.	Struktura i sadržaj diplomskog rada	5
2.	Područje <i>Cvelferije</i>	6
2.1.	Pojam, značenje i specifičnosti područja.....	6
2.2.	<i>Cvelferija</i> kroz povijest	7
2.2.1.	<i>Cvelferija</i> od prapovijesti do Osmanskog doba.....	7
2.2.2.	<i>Cvelferija</i> u Osmansko doba i nakon oslobođenja	9
2.2.3.	<i>Cvelferija</i> u Vojnoj krajini.....	10
2.2.4.	<i>Cvelferija</i> od ukinuća Vojne krajine do danas.....	11
3.	Manifestacija „Raspjevana <i>Cvelferija</i> “	15
3.1.	Definiranje pojma manifestacija.....	15
3.2.	Opis manifestacije	16
3.3.	Povijesni pregled	17
3.3.1.	Pregled svih folklorno-kulturnih manifestacija „Raspjevana <i>Cvelferija</i> “	18
3.3.2.	Analiza prvih pet „Raspjevanih <i>Cvelferija</i> “	19
3.3.3.	Analiza posljednjih pet „Raspjevanih <i>Cvelferija</i> “	25
4.	Empirijsko istraživanje važnosti mjesta i tradicije u suvremenim folklorno-kulturnim manifestacijama na primjeru Raspjevane <i>Cvelferije</i>	31
4.1.	Metodologija istraživanja	31
4.2.	Tematska analiza i osvrt na rezultate.....	32
4.3.	Rezultati istraživanja	32
4.3.1.	Odnos prema tradiciji	32
4.3.2.	Osjećaj povezanosti sa mjestom	34
4.3.3.	Opći stav o „Raspjevanoj <i>Cvelferiji</i> “	36
4.3.4.	Manifestacija i zajedništvo lokalnih zajednica	40
4.3.5.	Budućnost mladih u <i>Cvelferiji</i>	42

4.4. Rasprava.....	46
5. Zaključak.....	49
6. Popis literature.....	51
7. Prilozi	54
7.1. Popis slika	54
7.2. Popis tablica	54
7.3. Polustrukturirani intervju	54

1. Uvod

Trendovi iseljavanja mladih iz Republike Hrvatske nisu novost, posebice kada je u pitanju sve rjeđe naseljena Slavonija. Dolazi do sve slabijeg osjećaja povezanosti s domovinom, mjestom stanovanja, tradicijom i kulturom. U medijima se često navodi kako država treba raditi na kvaliteti života kako bi zadržala svoje mlade. No, kako poboljšati kvalitetu života? Radi li se zaista samo o materijalnim vrijednostima? Kako poboljšati one nematerijalne? Održavanje lokalnih manifestacija koje za primarni cilj nemaju razvoj turizma i materijalnu dobrobit, uvelike mogu utjecati na razvoj osjećaja privrženosti mjestu, tradiciji i kulturi. Danas velik broj istraživanja koja se bave proučavanjem manifestacija upravo naglašava turistički i materijalni aspekt, no manifestacije između ostalog svojim organizatorima i posjetiteljima pružaju i društveni aspekt, ali donose i onaj ekološki (Zolje Jukić prema Petrić, 2019). Upravo društveni aspekti manifestacija imaju značajnu ulogu za ovaj rad, ali i općenito uvelike dobivaju na važnosti u suvremenim istraživanjima (Zolje Jukić, 2019). Autorica Zolje Jukić (2019) nabroja neke od društvenih učinaka manifestacije navodeći pozitivan utjecaj na stavove lokalnog stanovništva, društveni razvoj, poboljšanje kvalitete života, buku ili pak gužvu. Generalno govoreći, društveni učinci manifestacije odnose se na „zadovoljstvo posjetitelja manifestacija te utjecaja manifestacija na lokalnu zajednicu“ (Zolje Jukić, 2019: 5). S obzirom na to da manifestacije mogu utjecati na posjetitelje i lokalnu zajednicu, jasno je da taj utjecaj može biti pozitivan i negativan. Kao primjere pozitivnog društvenog i kulturnog utjecaja manifestacija može se navesti dijeljenje iskustva, porast sudjelovanja u radu lokalne zajednice, povećani osjećaj ponosa u zajednici, pojava novih ideja itd. (Zolje Jukić, 2019). S druge strane, društveni aspekti manifestacija ne moraju nužno biti pozitivni. Otudjenje u zajednici, manipulacije unutar lokalnih zajednica, negativan *image* koji manifestacija može ostaviti na zajednicu, društvena nejednakost ili pak narušavanje odnosa unutar zajednice samo su neki od primjera negativnih društvenih utjecaja koje neka manifestacija može donijeti (Zolje Jukić, 2019).

1.1. Definiranje predmeta istraživanja

Predmet kvalitativnog istraživanja prikazanog u ovome radu jest prikaz važnosti mjesta i tradicije u suvremenim folklorno-kulturnim manifestacijama, konkretno na primjeru „Raspjevane Cvelferije“. „Raspjevana Cvelferija“ smotra je izvornog stvaralaštva koja se od 1990. godine organizira na prostoru *Cvelferije*. *Cvelferija* obuhvaća devet sela, odnosno tri općine na samome istoku Republike

Hrvatske uz granicu sa Srbijom i Bosnom i Hercegovinom: *Općina Vrbanja* (Vrbanja, Soljani, Strošinci), *Općina Gunja* (Gunja) te *Općina Drenovci* (Drenovci, Posavski Podgajci, Rajevo Selo, Račinovci, Đurići). Osim devet sela *Cvelferije* 2011. godine organiziranju manifestacije pridružilo se i selo *Bošnjaci*. Manifestacija se u pravilu održava jedan vikend (od petka do nedjelje) u lipnju te uključuje nastupe dječjih folklornih skupina, KUD-ova sela *Cvelferije* i gostiju te nastupe pjevačkih skupina. Osim službenog dijela manifestacija uključuje i onaj neslužbeni dio s raznim koncertima i nastupima tamburaških sastava. Ono po čemu je ova manifestacija specifična jest činjenica da se održava svake godine u drugom selu *Cvelferije*. Ovogodišnja je „Raspjevana Cvelferija“ 27. po redu manifestacija te je održana u Bošnjacima.

Kako bi se utvrdio utjecaj manifestacije na mlade do 35 godina koji sudjeluju u „Raspjevanoj *Cvelferiji*“, formiran je polustrukturiran intervju koji uključuje kratki upitnik o osnovnim informacijama o sugovorniku te pitanja koja će biti provedena u obliku snimanog razgovora. Pitanja o osnovnim informacijama o ispitaniku uključuju pitanja o dobi, spolu, mjestu stanovanja te sudjelovanju u manifestaciji. Nakon toga slijedi pet pitanja s raznim dodatnim pitanjima o mišljenju i stavovima ispitanika kada se radi o tradiciji, osjećaju povezanosti s mjestom, stavom o manifestaciji „Raspjevana Cvelferija“, kao i planovima za budućnost. Navedena pitanja za provedbu polustrukturiranog intervju nalaze se u prilogu rada. S obzirom na to da se radi o intervjuiranju mladih sudionika manifestacije, istraživanje se bazira na direktnom anketiranju. U svrhu obrade i analize dobivenih podataka provedena je tematska analiza.

1.2. Analiza temeljnih pojmova

Prije analize pogleda mladih s područja *Cvelferije* na tradiciju, lokalnu zajednicu i privrženost mjestu potrebno je razjasniti navedene pojmove. Ispitanici istraživanja tradiciju su opisali na različite načine, no prema definiciji iz enciklopedije tradicija predstavlja iskustvo i kulturne tečevine određene zajednice koje se mogu prenositi usmeno, pismeno ili svojom primjenom s koljena na koljeno (enciklopedija.hr). Simbolički, autor Ćimić (1978) objašnjava tradiciju kao „povijesno živi dio historije, most između prošlosti i budućnosti“ (31). Danas se često govori o utjecaju modernog doba na naše živote i sve slabijem utjecaju tradicije u svakodnevicu, no autorica Anka Mišetić u svojoj knjizi *Gradski rituali: Retradicionalizacija društvenog života u hrvatskim gradovima nakon 1990.* (2004) objašnjava kako ipak nije tako: „Postalo je, tako, izgledno, da će mnogi elementi tradicijske kulture za koje se smatralo da pripadaju predmodernom društvu na koncu „preživjeti“

modernizacijski razvojni skok“ (5). Osvrćući se na hrvatsko društvo nakon 1990. godine, Mišetić (2004) naglašava kako je proces retradicionalizacije bio uvelike uvjetovan ratnim zbivanjima, zbog čega je „obnavljanje/oživljavanje tradicije u tom smislu odigralo važnu ulogu u društvenom životu zbog mogućnosti da ona uspješno djeluje kao integracijski čimbenik ratom ugrožene zajednice (države)“ (8). Prva folklorno-kulturna manifestacija „Raspjevana Cvelferija“ održana je upravo 1990. godine s ranije navedenim ciljem koji autorica Mišetić ističe u svojoj knjizi. Osim tradicije, kao i dalje važnog čimbenika društvenog života i socijalne komunikacije, pojam lokalne zajednice ima značajnu ulogu za razumijevanje ovoga rada. Kroz brojne rasprave o odnosu lokalnog i globalnog moguće je zaključiti kako to nisu dvije suprotnosti, nego naprotiv, dva međusobno ovisna pojma (Geiger i Zeman, 2008). Autori Geiger i Zeman (2008), prema Gieryn, Tuan i Preston, zaključuju kako je lokalno uvijek povezano s mjestom, odnosno s fizičkim prostorom koji uključuje stvari i objekte prožete kulturnim značenjem i vrijednostima. Prema tome, može se zaključiti kako lokalne zajednice uključuju osobe koje „razvijaju određeni stav, interese, osjećaje i druge stvari na osnovi činjenice što pripadaju socijalnoj skupini“ (Župančić, 1982: 119). Još jedna bitna karakteristika lokalnih zajednica jest njihova lokaliziranost na nekom području koje su „transformirale da bi održale fizički i socijalni život skupine...“ (Župančić, 1982: 119). Današnja istraživanja nerijetko prikazuju veliki značaj lokalne zajednice, osobito na mlade. U tom smislu funkcija lokalne zajednice nije samo „dati prostorni okvir u najužem smislu za njihovu socijalizaciju već im ponuditi i različite perspektive gledanja na život – proširiti njihova očekivanja i dati im novi status i ulogu“ (Jandrić, 2005: 3). Odnosi i zajedništvo unutar lokalnih zajednica nerijetko su jedan od čimbenika koji utječe na želju njihovih članova za ostankom ili odlaskom iz iste. S obzirom na bitne funkcije i utjecaj lokalne zajednice njezini članovi često razviju osjećaj privrženosti mjestu, zbog čega se javlja povećana želja za ostankom u njemu. Pojam „osjećaj mjesta“ u sociologiji označava „subjektivnu percepciju mjesta življenja i uspostavu određenog emocionalnog odnosa prema njemu“ (Perić Kaselj i Galot Kovačić, 2012: 252). Koliko su ispitanici ovoga istraživanja povezani sa svojim mjestom, spomenut će se nešto kasnije u radu, no postoje brojna druga istraživanja koja su fokus stavila na koncept osjećaja mjesta. Autori Žanić i Miletić (2022) u svome radu navode neke od njih, zaključujući: „Rezultati različitih istraživanja pokazuju da je sličan obrazac, prema kojem je u znatno većoj mjeri prisutna lokalna i nacionalna identifikacija u odnosu na nadnacionalnu, prisutan i u Republici Hrvatskoj“ (59). Spomenuti pojmovi tradicije, lokalne zajednice te odnosa i zajedništva unutar iste, bitni su za razumijevanje ovoga rada. Upravo oni

predstavljaju fokus istraživanja koji je usmjeren na mlade s područja *Cvelferija* koji su uključeni u očuvanje tradicije toga kraja sudjelovanjem u folklorno-kulturnoj manifestaciji „Raspjevana Cvelferija“.

1.3.Svrha i ciljevi istraživanja

Imajući na umu važnost održavanja folklorno-kulturnih manifestacija za razvoj osjećaja privrženosti mjestu, tradiciji i kulturnoj baštini, svrha ovoga rada jest definirati predmet istraživanja i utvrditi pozitivan utjecaj manifestacije „Raspjevane Cvelferije“ na mlade koji u njoj sudjeluju. Ciljevi rada koji proizlaze iz teorijske pozadine predmeta istraživanja i provedbe kvalitativnog istraživanja jesu:

- utvrditi u kojoj mjeri sudjelovanje u folklorno-kulturnoj manifestaciji „Raspjevana Cvelferija“ utječe na važnost mjesta za pojedinca;
- utvrditi u kojoj mjeri sudjelovanje u folklorno-kulturnoj manifestaciji „Raspjevana Cvelferija“ utječe na važnost tradicije za pojedinca;
- utvrditi utjecaj folklorno-kulturne manifestacije „Raspjevana Cvelferija“ na zajedništvo unutar lokalne zajednice;
- utvrditi utječe li sudjelovanje u folklorno-kulturnoj manifestaciji „Raspjevana Cvelferija“ na želju za iseljenjem iz Hrvatske.

1.4.Metode istraživanja

Diplomski rad sastoji se od teorijskog i empirijskog dijela. Prvi dio rada predstavlja teorijski okvir, koji služi kao podloga za kvalitativno istraživanje na zadanu temu. Kako bi se ostvarili ciljevi rada, koriste se metode deskripcije, analize, sinteze, metoda komparacije, indukcije i dedukcije, kao i metoda intervjua. Paralelno se koristi domaća i strana literatura. Prikupljanje podataka vrši se provedbom polustrukturiranog intervjua kod lokalnog stanovništva *Cvelferije* koji spadaju u dobnu skupinu od 18 do 35 godina i sudjeluju u manifestaciji. Podaci prikupljeni intervjuom u konačnici se obrađuju provedbom tematske analize.

1.5. Doprinos istraživanja

Kao glavni doprinos ovoga istraživanja može se navesti upotpunjenje domaće literature i bolje razumijevanje važnosti i utjecaja manifestacija na mlade koji u njima sudjeluju. U ovome istraživanju naglasak se stavlja na društvene čimbenike, što nije slučaj u brojnim suvremenim

istraživanjima koja fokus stavljaju na ekonomske i turističke aspekte manifestacija. Također, polustrukturiran intervju može poslužiti kao podloga nekom od budućih istraživanja. Kvalitativnim istraživanjem doći će se do zaključka na koji način mlado lokalno stanovništvo *Cvelferije* percipira tradiciju, kulturu i mjesto stanovanja te u kojoj je mjeri manifestacija „Raspjevana Cvelferija“ važna za takvu percepciju. Istraživanje može pridonijeti i promoviranju analizirane manifestacije, što bi u konačnici potencijalno rezultiralo i većoj posjećenosti.

1.6.Struktura i sadržaj diplomskog rada

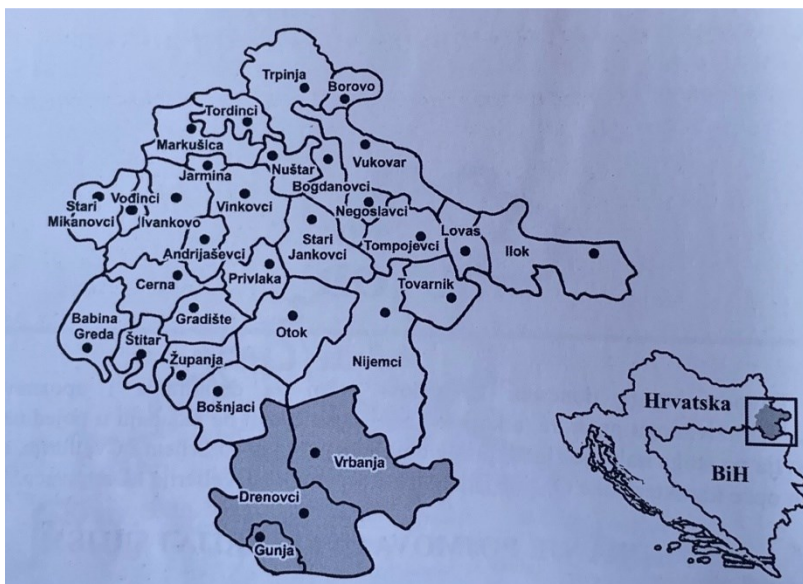
Diplomski rad sastoji se od četiri osnovna poglavlja.

U prvome poglavlju definira se predmet istraživanja, navode se svrha i ciljevi istraživanja, metodologija te doprinosi istraživanja. U drugome poglavlju slijedi teorijski opis područja *Cvelferije*, pojam, značenje, specifičnosti i povijesni prikaz razvoja *Cvelferije* od prapovijesti do danas. Treće poglavlje donosi predstavljanje folklorno-kulturne manifestacije „Raspjevane Cvelferije“; pobliže objašnjavanje pojma manifestacije, opis navedene manifestacije, povijesni pregled svih održanih manifestacija te analizu prvih pet i posljednjih pet organiziranih „Raspjevanih *Cvelferija*“ u svrhu njihove usporedbe. Četvrto, posljednje, poglavlje odnosi se na provedeno kvalitativno istraživanje. U posljednjem poglavlju iznijet će se ključne spoznaje, opis provedenog istraživanja, njegovi rezultati te ograničenja i preporuke za buduća istraživanja. U konačnici, dat će se popis literature, tablica, slika, te provedenog polustrukturiranog intervju.

2. Područje *Cvelferije*

2.1. Pojam, značenje i specifičnosti područja

Cvelferija, iako nije upisana niti u jedan službeni zemljovid, područje je na samome istoku Republike Hrvatske. Predstavlja područje koje graniči sa Srbijom i Bosnom i Hercegovinom, područje zapadnoga Srijema. Iako sam naziv *Cvelferija* potječe od njemačke riječi *zwölf*, područje uključuje devet sela, a to su: *Strošinci*, *Soljani*, *Drenovci*, *Račinovci*, *Đurići*, *Rajevo Selo*, *Posavski podgajci*, *Vrbanja* i *Gunja*. Devet navedenih sela danas čini prostor tri samostalne općine; *Vrbanje*, *Drenovaca* i *Gunje* (Juzbašić, Karaula, 2019). Obuhvaća devet sela unutar tri općine, no povezanost naziva s njemačkim brojem dvanaest nije slučajna. Za vrijeme Vojne krajine i borbe protiv Osmanlijskog Carstva Hrvatska je bila podijeljena na pukovnije i satnije. U to vrijeme sela današnje *Cvelferije* pripadala su 7. Brodskoj pješačkoj pukovniji, konkretnije njezinoj 12. satniji. Središte 12. satnije nalazilo se u Drenovcima, odnosno na području današnje *Cvelferije* od čega i potječe kroatiziran naziv (Barišić, 2017). Za vrijeme poplave koja je snažno pogodila *Cvelferiju* u svibnju 2014. godine, mediji su se često referirali na područje koristeći naziv županjska Posavina, dok se tek u nekim lokalnim izvještajima javlja naziv koji „stanovnici *Cvelferije* prepoznaju kao svoje, onim imenom kojim su sami imenovali vlastiti prostor“ (Pšihistal i Rem, 2016: 30). Iako za mnoge na prvu potpuno nebitna stvar, imenovanje područja *Cvelferijom* njezinim stanovnicima predstavlja ono što autor Assmann (2006) navodi kao *figuru sjećanja*. Prema Assmannu (2006) figure sjećanja moguće je objasniti kroz tri važne značajke: povezanost s prostorom i vremenom, povezanost s grupom te mogućnost rekonstrukcije kao autonomni postupak (54). Sve tri značajke vidljive su i na primjeru *Cvelferije*. *Cvelferija* je povezana s određenim prostorom i vremenom svojih začetaka još iz razdoblja Vojne krajine. Obuhvaća skupinu ljudi koja sudjelovanjem u kolektivnom pamćenju „svjedoči o pripadnosti grupi“ (Assmann, 2006: 55) te posjeduje mogućnost rekonstrukcije povijesti upravo s obzirom na kolektivno sjećanje.

Slika 1 (Tri općine *Cvetferije* unutar VSŽ)

Izvor (Juzbašić, Karaula, 2019)

2.2. *Cvetferija* kroz povijest

2.2.1. *Cvetferija* od prapovijesti do Osmanskog doba

Iako je područje *Cvetferije* arheološki nedovoljno istraženo, nedvojbeno je da to područje ima dugu i bogatu povijest. Prvi arheološki nalaz s ovoga područja objavljen je 1889. godine od strane ravnatelja Narodnog zemaljskog muzeja u Zagrebu, Šime Ljubića, a riječ je o kamenoj sjekiri pronađenoj u blizini mjesta Gunje (Juzbašić, Karaula, 2019).

U razdoblju neolitika područje *Cvetferije* razvilo je proizvodnju keramičkih predmeta kao i poljoprivredu i stočarstvo. Jedan od najznačajnijih izuma ovoga doba zasigurno je bio izum tkalačkoga stana (Juzbašić, Karaula, 2019).

S pojavom bakra u eneolitiku javljaju se i brojna nova zanimanja u *Cvetferiji* poput rudara, kovača, metalurga i obrtnika (Juzbašić, Karaula, 2019). Razvoj poljoprivrede i gospodarstva doveo je i do upotrebe životinjske snage za rad i transport, kao i do stvaranja organiziranih patrijarhalnih rodovskih i plemenskih zajednica (Juzbašić, Karaula, 2019). Značajno eneolitičko nalazište „Lovačka kuća“ pronađeno je u blizini naselja Strošinci u kojemu su otkriveni ostatci vučedolske i kostolačke keramike (Juzbašić, Karaula, 2019).

Brončano doba donijelo je izradu oružja i oruđa te samim time i značajne ekonomske, kulturne i društvene promjene u vidu razvoja i raslojavanja društva (Juzbašić, Karaula, 2019). Ovo doba obilježava naseljavanje nositelja „Kulture polja sa žarama“ na području županijske Posavine (Juzbašić, Karaula, 2019). Kako autori Juzbašić i Karaula (2019) navode o naseljavanjima u brončanom dobu: „najjužniji ogranak Kulture polja sa žarama srednjeg Podunavlja na jugoistočnom rubu Panonske nizine dodiruje se na ovim prostorima s grupom Belegiš – njenim mlađim horizontom“ (38). Iz razdoblja kasnog brončanog doba na području *Cvelferije* pronađena su nalazišta u blizini naselja Posavski Podgajci, Račinovci te Gunja.

Razdoblje prijelaza iz kasnog brončanog u rano željezno doba (8.- 6. st. pr. Kr) smatra se najslabije istraženim razdobljem na prostoru srednje Europe. Ipak, to doba donijelo je još veći razvoj metalurgije i sve veći stupanj društvenoga raslojavanja. Nedavno je u blizini naselja Vrbanja započelo proučavanje nekropole za koju se smatra da potječe još iz razdoblja „novog halštatskog utjecaja na kasnobrončanu kulturu polja sa žarama“ (Juzbašić, Karaula, 2019: 39). Mlađe željezno doba donosi prodor Kelta sa sjevera i sjeverozapada. Prema povijesnim saznanjima na području Panonije naseljavale su se zajednice Skordiska. Značajan doprinos Keltske kulture bio je razvoj keramičke proizvodnje uz brzorotirajuće lončarsko kolo, unaprijeđena obrada stakla, emajla i željeza, ali i stvaranje prvog novca od srebra na području *Cvelferije* (Juzbašić, Karaula, 2019).

Tijekom četiri stoljeća rimske vladavine Panonija je podijeljena na manje dijelove. Duga vladavina Rimljana na ovome području ostavila je brojna materijalna dobra. Arheološki ostatci ukazuju na postojanje rimske magistrale čiji su tragovi vidljivi prema pravcu Vrbanje i Spačve (Juzbašić, Karaula, 2019). Na području Posavskih Podgajaca pronađene su game i antički novac, što može dovesti do pretpostavke nekadašnjeg postojanja villa rustice ili viciusa na tom području *Cvelferije* (Juzbašić, Karaula, 2019). Osim navedenoga, pronađena su brojna druga nalazišta na području *Cvelferije* poput antičke građevine koja je bila u sklopu rimskog logora, rimsko posuđe, staklo i ostatci ognjišta na području Strošinaca, putna stanica Saldis za koju se smatra da se nalazila u Posavskim Podgajcima, ili pak most na Savi kod Gunje koji je služio kao važna točka cestovne mreže (Juzbašić, Karaula, 2019).

Nakon pada Rimskog Carstva 476. godine, postupno dolazi do razvoja ruralnih slavenskih naselja pod utjecajem feudalizma i katoličanstva koje je oblikovalo svjetonazore stanovništva na području *Cvelferije* (Juzbašić, Karaula, 2019). Poznata utvrda iz ovoga razdoblja, koja je izgrađena uz rijeku

Studvu radi bolje zaštite te je okružena jarcima i nasipom, poznata je pod nazivom Zvizdan-grad, a nalazi se kod naselja Soljani (Juzbašić, Karaula, 2019). Danas je područje Studve i Zvizdan-grada često posjećeno od strane stanovnika *Cvelferije* zbog ljepote prirode, rijeke Studve, ali i brojnih drugih rekreativnih sadržaja koji su dostupni posjetiteljima.

Za vrijeme srednjega vijeka, današnja *Cvelferija* činila je južni dio Vukovske županije. Ipak, pod osmanlijskom vladavinom nalazila se „u sastavu nahije Posavlje koja je pripadala kadiluku Nijemci, a u sastavu Srijemskog sandžaka“ (Juzbašić, Karaula, 2019: 43). Smatra se kako je srednjovjekovna Vukovska županija obuhvaćala preko 5500 km², što je više nego dvostruko veća površina današnje Vukovarsko-srijemske županije sa površinom od 2448 km² (Juzbašić, Karaula, 2019). Vukovskoj županiji osim današnje Vukovarsko-srijemske županije pripadalo je i istočno područje današnje Brodsko-posavske županije, Đakovština, današnja općina Šid, zapadni dijelovi općine Srijemska Mitrovica, kao i dijelovi Osječko-baranjske županije uključujući i grad Osijek. Iako je srednjovjekovna županija bila relativno gusto naseljena, smatra se da je područje *Cvelferije* ipak bilo nešto rjeđe naseljeno od naselja uz Dunav. Pretpostavka je da u to vrijeme broj stanovnika u *Cvelferiji* nije prelazio brojku od 2000, no to nije iznenađenje s obzirom na to da je tada, kao i danas, veliki prostor *Cvelferije* bio prekriven šumom (Juzbašić, Karaula, 2019).

2.2.2. *Cvelferija* u Osmansko doba i nakon oslobođenja

Od sredine 16. stoljeća pa sve do kraja 17. stoljeća, Slavonija i Srijem bili su pod vlašću Osmanlijskog Carstva. Kao što je ranije navedeno, *Cvelferija* je u to vrijeme pripadala Srijemskom sandžuku. Srijemski sandžuk činio je dio Budimskog pašaluka koji je postojao kao takav do 1688. godine, no turska vlast bila je prisutna sve do 1717. godine (Juzbašić, Karaula, 2019). Naselja *Cvelferije* u to vrijeme pripadala su dvjema nahijama i dvama kadilucima: Posavlje (kadiluk Nijemci) i Grgurovci (kadiluk Varadin). Nahija Posavlje uključivala je sela Posavski Podgajci, Vrbanja, Rajevo Selo, Drenovci, Gunja, Račinovci i Jakobovci. S druge strane, nahija Grgurovci obuhvaćala je sela Strošinci, Cerje, i Popovci. Zanimljivo je kako današnji Soljani, koji spadaju pod područje *Cvelferije*, nisu pronađeni u tadašnjim spisima pod tim imenom (Juzbašić, Karaula, 2019). Sela su uglavnom bila manja, a najveće selo bilo je Rajevo Selo koje je jedino uključivalo i muslimansko stanovništvo.

Najveći poznati broj informacija o području *Cvelferije* iz 16. stoljeća potječe iz objavljenih poreznih knjiga koje su uključivale podatke o porezima, naseljenim i nenaseljenim mjestima, obradivim

površinama, proizvedenim poljoprivrednim proizvodima, o osobitostima stanovništva poput zanimanja i bračnoga statusa ili toponimiji (Juzbašić, Karaula, 2019). Osim brojnih materijalnih tragova osmanlijske vladavine koji su ostali prisutni do danas u *Cvelferiji*, značajni su i oni nematerijalni tragovi poput govora i običaja. Takvi tragovi danas su posebice vidljivi kod starosjedilaca, najčešće upravo šokačkih Hrvata (Juzbašić, Karaula, 2019). Ako govorimo o prostornoj organizaciji sela ili domova, nerijetko ćemo i danas čuti izraze poput *sokak*, *kaldrma*, *ćuprija*, *komšija*, *avlija*, *kapija*, *bašča*, *pendžer*, *kašika*, *tepsija* ili *oklagija*. U području obrta i trgovine ukorijenile su se riječi kao što su *dućan*, *pazar*, *kusur*, *tester* ili *ekser*. Hrana poput *sirćeta*, *kajmaka*, *pekmeza* ili pak odjevni predmeti *čakšira*, *kajiša*, *čizama* ili *džepa* na području *Cvelferije* i dalje su često upotrijebljeni u svakodnevnom govoru toga stanovništva (Juzbašić, Karaula, 2019).

2.2.3. *Cvelferija* u Vojnoj krajini

Vojna krajina, koja je predstavljala obrambeni pojas nekadašnjega Hrvatskog kraljevstva, i nakon ispunjenja svoje osnovne uloge oslobađanja od Osmanlija i dalje prevladava, čak se i širi na Slavoniju i Banat. Kao glavni razlog autori Juzbašić i Karaula (2019) navode: „Razlozi održavanja vojnoga sustava su u njegovim centralističkim i apsolutističkim mogućnostima za habsburško prijestolje te u potrebi brzog prikupljanja jeftine i brojne vojske“ (93). Vojna krajina osnovana je na području Slavonije i Srijema 1702. godine, a kao takva ostala je sve do 1881. godine (Juzbašić, Karaula, 2019). Kao neke od osnovnih odrednica svakodnevnog života u Vojnoj krajini, a tako i u *Cvelferiji*, obuhvaćaju poljoprivredu, društvene položaje, obitelj, školstvo i katoličanstvo. Temeljno pitanje života u Vojnoj krajini bilo je pitanje vlasništva obradivih površina. Naime, krajišnici su bili slabo plaćeni za tešku vojnu službu te su primali zemljište kao odštetu. Upravo su zemljišta činila temelj zadružnog života na tome području, koje se temeljilo najvećim dijelom na ekstenzivnom stočarstvu (Juzbašić, Karaula, 2019). Iako plodno područje, *Cvelferija* je nerijetko zbog blizine rijeke Save bivala poplavljena, što je dovelo do loših uroda i gladi. Kada je u pitanju društvena struktura za vrijeme Vojne krajine, graničari su sačinjavali najbrojniju društvenu klasu (Juzbašić, Karaula, 2019). Graničari su imali mogućnost napredovati u najviše društvene položaje, koji su osim oficira, činovnika i ostalih pripadnika vladajuće klase uključivali i svećenstvo (Juzbašić, Karaula, 2019). Mladim graničarima postavljena su velika ograničenja u pogledu izbora zvanja, što predstavlja dokaz „velike društvene potčinjenosti vojnoj službi, koja je ovdje na prvom mjestu“ (Juzbašić, Karaula, 2019: 97). Osim više klase i graničara kao niža klasa u Vojnoj krajini javljaju se nadničari i „Cigani“. Nadničari su najčešće bili stranci u pravilu bez zemlje, dok su „Cigani“

predstavljali sloj koji je obavljao najomraženije poslove poput smetlarstva (Juzbašić, Karaula, 2019). Temelj ovoga vojno-feudalnog sistema činila je graničarska kuća na čelu koje je bio starješina i njegova žena. Starješina je bio poznat i pod nazivom „gazda“, a nakon njega i njegove žene slijedili su punoljetni muški, zatim punoljetni ženski članovi kućanstva i u konačnici djeca. U pravilu je starješina bio najstariji i najsposobniji muškarac u kućanstvu, a samu odluku o starješini nužno je morala potvrditi i kompanija kojoj kućanstvo pripada (Juzbašić, Karaula, 2019). Zanimljivo i bitno za razumijevanje života u nekadašnjoj Vojnoj krajini, koja je označila i formiranje današnje *Cvelferije*, jest činjenica da je kućanstvo djelovalo kao zajednica, odnosno graničar je bio „dio kolektiva koji pravno ima svoj okvir samo u kući“ (Juzbašić, Karaula, 2019: 98). Školstvo na ovome području nije bilo obavezno, čak štoviše, djeca su najčešće slana na pašnjake kako bi postali pastiri i čobani jer se takvo znanje smatralo korisnijim od onoga stečenog u školi. Ipak, zbog vojničke službe javila se potreba za školovanim ljudima te se osniva niža osnovna škola za podoficire, primjerna preparandija i gimnazija za učitelje te bogoslovlje u Đakovu i viši studiji za svećenstvo. Prve škole u *Cvelferiji* otvaraju se u Račinovcima i Drenovcima krajem 18. stoljeća, dok ih ostala sela *Cvelferije* dobivaju od 1830. godine (Juzbašić, Karaula, 2019). Najstariji podaci o *Cvelferiji* potječu iz 18. stoljeća, a povezani su sa katoličanstvom, odnosno s kanonskom vizitacijom. Drenovci su predstavljali sjedište župe kojom su upravljali franjevci, a koja se sastojala od sela Drenovci, Vrbanja, Soljani, Strošinci, Đurići, Rajevo Selo, Račinovci, Podgajci, Gunja i Jamena (Landeka, 1996).

S obzirom na brojne teritorijalne promjene za vrijeme postojanja Vojne krajine, današnje područje *Cvelferije* do 1808. godine pripadalo je Petrovaradinskoj i Brodskoj pukovnici, a nakon te godine samo Brodskoj pukovnici (Juzbašić, Karaula, 2019). Upravo u to vrijeme nastaje pojam *Cvelferija* koji od tada objedinjuje devet sela drenovačke Posavine (Juzbašić, Karaula, 2019). Ukinuće Vojne krajine sedamdesetih godina dvadesetoga stoljeća donijelo je velike promjene u životu njezina stanovništva, koje se zbog zakona i pravila prisutnih za vrijeme njezina postojanja teško prilagođavalo novim okolnostima (Juzbašić, Karaula, 2019).

2.2.4. *Cvelferija* od ukinuća Vojne krajine do danas

Ukinućem Vojne krajine 1881. godine to područje biva pripojeno Hrvatskoj. Razdoblje 19. stoljeća i prve polovice 20. stoljeća predstavlja slabo istraženo razdoblje kada je u pitanju *Cvelferija*.

Pojavljuje se tek nekolicina radova koji donose podatke za svako selo *Cvelferije* i karakteristike njezina stanovništva, kao što su broj stanovnika, nacionalnost te vjeroispovjest (Juzbašić, Karaula, 2019).

Drenovce je u periodu nakon ukinuća Vojne krajine nastanilo brojno strano stanovništvo poput Nijemaca, Mađara i Slovaka. Iza Vrbanje bili su najmnogobrojnije selo *Cvelferije* sa 2128 stanovnika prema popisu stanovništva iz 1890. godine. Najveći postotak sačinjavali su rimokatolici, a mali broj stanovnika bili su pravoslavci, luterani, židovi, kalvini i grkokatolici. Prema popisu stanovništva koji je proveden četrdeset godina kasnije, došlo je do porasta broja stanovnika na 2726, dok je zastupljenost nacionalnih manjina i vjerske opredijeljenosti ostala podjednaka (Juzbašić, Karaula, 2019).

Đurići su, kako tada tako i danas, najmanje selo *Cvelferije*. 1890. godine Đurići su brojali 404 stanovnika, a 1931. godine 589. Kao i u Drenovcima, prevladavali su Hrvati i rimokatolici, a nešto manje su bili prisutni pravoslavci, luterani i grkokatolici, kao i Slovaci, Mađari, Nijemci, Slovenci i Romi kada je u pitanju nacionalnost. U to vrijeme pripadali su općini Račinovci, koja danas više ne postoji (Juzbašić, Karaula, 2019).

Gunja je 1890. godine brojila 1128 stanovnika od kojih je, kao i u ostalim selima *Cvelferije*, najveći postotak uključivao Hrvate i rimokatolike. U ovome selu je, ipak, više nego u ostalim selima bila vidljiva prisutnost Nijemaca i Mađara. Gunja je kao takva sačinjavala cijelu općinu obuhvaćajući površinu od 3120 hektara. Na popisu četrdeset godina nakon došlo je do porasta broja stanovnika u Gunji (1703), ali i do porasta broja stranaca, posebice ranije navedenih Nijemaca i Mađara (Juzbašić, Karaula, 2019).

U Posavskim Podgajcima prevladavala je slična situacija kao i u ostalim selima. Ovo selo brojalo je 1030 stanovnika 1890. godine, a samo 1050 stanovnika na popisu 1921. godine, odnosno trideset godina kasnije. Osim Hrvata nešto više nego u ostalim selima bili su zastupljeni Rumunji. Rimokatolička vjeroispovijest bila je prisutna kod većinskog dijela stanovništva, no pravoslavna vjera javlja se kod oko 150 vjernika na popisu iz 1921. godine (Juzbašić, Karaula, 2019).

Račinovci su prema popisu iz 1890. godine imali 1226 stanovnika, a taj je broj 1931. porastao na 1508 stanovnika. Osim Hrvata s godinama je došlo do porasta broja Nijemaca, Mađara i Slovaka. Rimokatolici su i u ovome slučaju najmnogobrojniji, dok su manji postotak sačinjavali pravoslavci,

luterani, židovi i kalvinisti. Račinovci su bili pod upravnom jedinicom općine Račinovci kojoj su pripadali i susjedni Đurići (Juzbašić, Karaula, 2019).

1226 stanovnika živjelo je 1890. godine u Rajevom Selu. Taj broj uključivao je najvećim dijelom Hrvate, nešto manje Nijemce, Mađare i Slovake te tek par Čeha, Slovenaca, Talijana, Poljaka, Turaka te Roma. 1244 stanovnika sačinjavalo je Rajevo Selo 1931. godine s podjednakom raspodjelom stanovništva kada je u pitanju vjeroispovijest i nacionalnost (Juzbašić, Karaula, 2019).

U Soljanima je 1899. godine osnovana kapelanija te se od navedene godine za ovo mjesto navode zasebne matice krštenih, vjenčanih i umrlih. Prema popisu stanovništva iz 1931. godine u Soljanima je živjelo 1932 stanovnika. S obzirom na svoju okruženost šumom veliki se broj muškaraca doseljavao u Soljane zbog poslova koje su obavljali u šumi. To je izrazito utjecalo na statistiku pa je tako 1890. godine od 1731 stanovnika bio čak 1091 muškarac i samo 640 žena. Većina je ponovno bila rimokatoličke vjeroispovijesti, a manji broj onih pravoslavne, luteranske, židovske ili kalvinske vjere. Najviše je bilo Hrvata, a nešto manje Srba, Slovenaca, Slovaka, Nijemaca, Mađara te tek nekoliko Čeha, Poljaka i Roma. Do 1894. godine Soljani su spadali pod općinu Drenovci, a od navedene godine oni čine sjedište samostalne općine Soljani. Zbog blizine šume i rijeke Studve, Soljani su bilježili porast broja stanovnika u mjesecima za vrijeme kojih su trajali radovi u šumi, ali je doseljavanje stagniralo prestankom šumskih radova (Juzbašić, Karaula, 2019).

Strošinci, slično kao i Soljani, bilježe porast broja stanovnika u vidu šumskih radnika koji su se doseljavali u selo zbog blizine šume. Najčešće su tu populaciju sačinjavali Hrvati i Slovenci koji su dolazili na rad samostalno, bez obitelji. Zbog toga i ovdje dolazi do velike razlike između broja muškog i ženskog dijela stanovništva. 1890. godine Strošince je nastanilo 1364 stanovnika, od kojih je 895 muškaraca i 469 žena. Za razliku od ostalih sela *Cvelferije* koja su bilježila rast broja stanovnika, u Strošincima je na popisu 1931. godine zabilježen manji broj stanovnika, njih tek 1014. Rimokatolička vjera i dalje je bila najzastupljenija, a iza nje slijedile su pravoslavna, luteranska, armenska i židovska. Isprva su Strošinci pripadali općini Jamena, no kao i Soljani, od 1894. godine postaju samostalna općinska uprava (Juzbašić, Karaula, 2019).

Vrbanja je krajem 19. stoljeća imala značajnu prometnu ulogu jer je ondje otvorena željeznička postaja na putu koji je vodio od Vinkovaca preko Gunje do Brčkog u današnjoj Bosni i Hercegovini. Zbog važnosti te željezničke postaje Vrbanja uvelike ulaže u cestovnu povezanost sela s postajom.

1890. godine Vrbanju je nastanio 2841 stanovnik čime je postala najnaseljenije selo *Cvelferije* u tome periodu. S obzirom na vjeru dominirali su rimokatolici, a nešto manje bilo je i pravoslavaca, luterana, židova i grkokatolika. Osim Hrvata Vrbanju je naseljavao značajan broj Slovenaca (posebno muškaraca), Nijemaca, Slovaka, a nešto manje Mađara, Rusina, Čeha, Talijana te Roma. Na popisu 1931. godine nalazilo se nešto manje stanovništva (2618), no s podjednakom zastupljenosti stanovništva po pitanju vjere i nacionalnosti. Kao i Soljani i Strošinci, Vrbanja je također činila samostalnu upravnu općinu. Danas i dalje postoji općina Vrbanja, no sada i sela Strošinci i Soljani spadaju pod navedenu općinu (Juzbašić, Karaula, 2019).

Početkom 20. stoljeća javljaju se počeci kulturnog života u *Cvelferiji*. Tomu svjedoči osnivanje *Hrvatske čitaonice* u Drenovcima 1906. godine, kao i postojanje tzv. *Društva katoličkih djevojaka*. Društvo se sastojalo od aktivnih članica koje su sudjelovale u stvaranju katoličkih časopisa, organizaciji seoskih zabava, održavanju crkve, pjevanju i glumi. Članice toga društva bile su prepoznatljive po svojem bijelom ruhu i medaljonu Bezgrešne Marije koji su nosile na trakama (Juzbašić, Karaula, 2019).

O stanju u *Cvelferiji* tijekom Drugoga svjetskog rata ima vrlo malo zapisa. Ipak, značajan uvid u život na ovome području u ratno vrijeme donosi dokumentarni film o Mariji Galović. Također, za vrijeme Hrvatskog domovinskog rata, mjesta *Cvelferije* nisu bila pod okupacijom agresora, no višegodišnje raketiranje nije zaobišlo ovaj kraj. Ipak, veliki je broj hrvatskih branitelja iz *Cvelferije* koji su sudjelovali i borili se za stvaranje samostalne države Republike Hrvatske (Juzbašić, Karaula, 2019).

Ako uzmemo u obzir današnje stanje na području *Cvelferije*, kao što je ranije navedeno, ona danas obuhvaća devet sela i tri općine. Prema podacima iz *Državnog zavoda za statistiku* (2021) s posljednjeg popisa stanovništva iz 2021. godine, općina Drenovci najveća je općina s 3662 stanovnika (Drenovci, Đurići, Posavski Podgajci, Račinovci i Rajevo selo), zatim općina Vrbanja s 2870 stanovnika (Vrbanja, Soljani i Strošinci) te općina Gunja sa 2600 stanovnika (uključuje samo naselje Gunju). Od nacionalnih manjina u općini Drenovci zastupljeni su Srbi, Rusini i Bošnjaci, u općini Vrbanji to su Slovaci i Srbi, a u općini Gunja Srbi, Bošnjaci i Albanci. Rimokatolici su i dalje najzastupljeniji kada se radi o vjeroispovijesti cvelfeskog stanovništva, no značajan je i broj pravoslavaca, muslimana i protestanata, kao i agnostika i ateista (DZS, 2021). Iako je sve veći broj stanovnika koji su se odlučili iseliti iz *Cvelferije*, ovo područje i dalje obogaćuje rad brojnih udruga,

nogometnih klubova i kulturno-umjetničkih društava. Sport ima značajnu ulogu, kao i u ostatku Hrvatske, zbog čega je rad nogometnih klubova sela *Cvelferije* i danas vrlo aktualan način provedbe slobodnog vremena i socijalizacije. Osim sporta sela *Cvelferije* ulažu u kulturu kroz muzeje, izložbe i radove koje nerijetko upravo donose pregled ovoga područja. Kao jedna od najznačajnijih manifestacija koja se održava u *Cvelferiji* od 1990. godine, koja ujedinjuje devet sela i koja čuva i njeguje tradiciju ovoga područja, jest folklorno-kulturna manifestacija „Raspjevana Cvelferija“ o kojoj će se više govoriti u sljedećim poglavljima ovoga rada.

3. Manifestacija „Raspjevana Cvelferija“

3.1. Definiranje pojma manifestacija

Prije negoli započne predstavljanje „Raspjevane Cvelferije“ kao jedne od najznačajnijih folklorno-kulturnih manifestacija u *Cvelferiji*, potrebno je razjasniti pojam *manifestacije*. Riječ potječe od latinskog izraza „manifestatio“ te označava javno izražavanje, prikaz ili objavu. Još od početaka čovječanstva, ljudi su organizirali manifestacije. Prve manifestacije imale su razne povode poput proslava u čast božanstava, gladijatorske igre, viteški turniri, plemenske svečanosti i dr. (Zolje Jukić, 2019). S obzirom na različite povode organiziranja manifestacija, njihovih veličina i utjecaja, nije lako odrediti sam pojam. Zbog toga danas ne postoji jedna univerzalna definicija manifestacije. Razmilović (2018), prema Shone i Parry, definira pojam kao „fenomen koji proizlazi iz neuobičajenih prilika koje imaju ležerne, kulturne ili organizacijske ciljeve izdvojene iz normalnih aktivnosti svakodnevnog života čija je svrha prosvijetliti, slaviti, zabavljati ili podariti iskustvo grupi ljudi“ (16). Brojni autori poput Picard i Robinsona (2006) ističu slavljenički aspekt ovakvih događaja, navodeći kako je upravo taj aspekt sve značajniji kada je u pitanju suvremeno turističko iskustvo. Ipak, na manifestacije se ne mora nužno gledati kao na alat za turistički rast nekoga područja. Manifestacija kao što je „Raspjevana Cvelferija“ ne uključuje nužno turistički karakter niti je razvoj turizma na tome području među glavnim ciljevima pri organizaciji ove manifestacije. Bowdin i dr (2012), prema Getz, donose dva najznačajnija aspekta definiranja pojma manifestacija: definicije s aspekta organizatora manifestacije i definicije s aspekta kupca, odnosno gosta. Ako bismo definirali manifestacije s aspekta organizatora, to bi bili jedinstveni te neponovljivi ili relativno rijetko organizirani događaji koji se odvijaju izvan uobičajenih aktivnosti djelovanja tijela ili organizacije koja ih sponzorira i/ili organizira. S druge strane, manifestacije s aspekta potrošača ili gosta jesu posebni događaji koji pružaju priliku za odmor, zabavu te društveno ili kulturno

iskustvo koje je izvan svakidašnjih okvira izbora ili događanja (Bowdin i dr., 2012). Održavanje manifestacija donosi pozitivne i negativne utjecaje na socijalni, kulturni, ekonomski ili okolišni život ljudi zajednice u kojoj se organizira. Kao jedan od temeljnih razloga organizacije manifestacija jest upravo maksimizacija tih pozitivnih utjecaja koje ona donosi. Neki od pozitivnih utjecaja uključuju „povećani ponos zajednice, razmjenu iskustava, veće sudjelovanje zajednice... isticanje kvalitete i specifičnosti turističke destinacije...pozitivni fizički i ekološki učinci ogledaju se u podizanju svijesti o zaštiti i transformaciji okoliša, ali i u poboljšanju prometne i komunikacijske infrastrukture“ (Trusić, 2021:11). Također, manifestacije nerijetko utječu na stvaranje pozitivne slike područja u kojemu se organizira, što rezultira čestim investicijama od strane onih koji su stvorili takvu pozitivnu sliku (Trusić, 2021). Ipak, jedan od najznačajnijih pozitivnih učinaka koje donose manifestacije jesu društvena i kulturna svrha kojom stanovništvo i gosti manifestacije stječu nesvakidašnje iskustvo (Trusić, 2021). Kao neki od negativnih utjecaja ovakvih događaja mogu se izdvojiti zagađenje prirode i okoliša, buka, otežani promet kao i gužve. Ipak, primjene strategija održivog razvoja uvelike mogu dovesti do smanjenja ili čak i potpunog izostanka negativnog utjecaja na okoliš te na taj način pridonijeti ugledu manifestacije (Trusić, 2021).

3.2. Opis manifestacije

Kultura i tradicija uvelike pridodaju vrijednosti manifestacije, kako za organizatore tako i za goste. To nije čudno s obzirom na to da kultura i tradicija „osim bitnog dijela identiteta odražavaju čovjekovu povijest i napredak u vremenu, njegovo djelovanje u cilju pretvaranja planeta Zemlje u svoj dom“ (Šustić, 2018: 4). Kao što su autorice Mišetić i Sabotić (2006) navele u svom opisu *Dana Radunice*, tradicionalne pučke fešte koja se održava u Splitu, funkcija tradicije u takvim slavljinama predstavlja dodatnu vrijednost i znak trajanja i postojanja. Folklorno-kulturna manifestacija „Raspjevana Cvelferija“ upravo radi na održavanju i očuvanju kulture i tradicije na prostoru *Cvelferije*. Ovakav tip manifestacije, prema autoricama Vitez i Svirac (2001), spada u skupinu smotri folkloru zajedno s još nekim manifestacijama na bližem području *Cvelferije* poput „Đakovačkih vezova“ u Đakovu, „Županjskog sijela“ u Županji, „Konja bijelaca“ u Babinoj Gredi ili pak „Žetvenih svečanosti“ u Cerni. Smotre folkloru na području Hrvatske održavaju se od početka tridesetih godina 20. stoljeća s ciljem prikazivanja folklorne glazbe, plesa, običaja i nošnji (Vitez, 2001). Kada se radi o folklorno-kulturnoj manifestaciji „Raspjevana Cvelferija“, ona se aktivno održava od 1990. godine, kada je prvi put organizirana u Drenovcima. U čast 25. obljetnice održavanja manifestacije 2016. godine izdana je fotomonografija „20 Raspjevanih *Cvelferija*“, koja

donosi pregled 20 „Raspjevanih *Cvelferija*“ koje su se organizirale od 1990. do 2015. godine. U samom uvodu ove fotomonografije njezin urednik Goran Pavlović objašnjava okolnosti organiziranja prve manifestacije i njezino značenje: „Zar samo prisjećanja na prvu „Raspivanu *Cvelferiju*“, koja je održana 1990. godine u Drenovcima, samo tri mjeseca nakon što je konstituiran prvi demokratsko izabrani višestranački Sabor, dovoljno ne govori o tome što nam je ta, tek iznjedrena Manifestacija, htjela poručiti? Da smo konačno svoj na svome te da nas je ta gorljiva zavičajnost i osjećaj pripadnosti cvelferskome mikrokozmosu ponukala da o tome javno i snažno posvjedočimo“ (Pavlović, 2016: 5). Samim time može se zaključiti da navedena fotomonografija ne pruža samo pregled kulturne baštine koji vezujemo uz područje *Cvelferije*, nego i povijesni pregled puta koji je prošla *Cvelferija* unutar Republike Hrvatske od njezina osnutka (Pavlović, 2016). Forma manifestacije mijenjala se kroz godine, prva manifestacija trajala je jedan dan, a danas se održava najčešće početkom lipnja i traje cijeli vikend, od petka do nedjelje. U dijelu rada o povijesnom prikazu manifestacije detaljnije će se analizirati pojedine manifestacije, no bitno je znati kako se manifestacija održava svake godine u drugom selu *Cvelferije* te da uključuje nastupe KUD-ova, tamburaških sastava i drugih udruga sa područja *Cvelferije*, ali i goste. Postoji jasan redoslijed sela prema kojemu se zna tko će i koje godine organizirati ovu manifestaciju. Osim devet sela *Cvelferije* 2011. godine manifestaciji se pridružilo i selo Bošnjaci. Iako službeno ne spadaju u područje *Cvelferije*, Bošnjaci su aktivno sudjelovali kao gosti na brojnim „Raspjevanim *Cvelferijama*“, a kao jedno od susjednih sela navedene su godine i sami došli na popis jednih od organizatora ove manifestacije. Ovogodišnja manifestacija po drugi put od svoga postojanja održala se u Bošnjacima, što ovo selo čini drugim po redu domaćinom „Raspjevane *Cvelferije*“.

3.3. Povijesni pregled

Ovaj dio rada obuhvaća kratki povijesni pregled svih „Raspjevanih *Cvelferija*“ od prve koja je održana 1990. godine u Drenovcima, do ovogodišnje, 27. po redu manifestacije koja se održala u Bošnjacima. Nakon prikaza popisa svih manifestacija detaljnije će biti opisano prvih pet i posljednjih pet „Raspjevanih *Cvelferija*“ kako bi se uvidjele promjene i usporedila manifestacija od svojih početaka pa sve do danas.

3.3.1. Pregled svih folklorno-kulturnih manifestacija „Raspjevana Cvelferija“

Drenovci, 1. „Raspjevana Cvelferija 1990.“ – 2. rujna 1990. godine

Posavski Podgajci, 2. „Raspjevana Cvelferija '94.“ – 6.– 8. svibnja 1994. godine

Gunja, 3. „Raspjevana Cvelferija '96.“ – 30. kolovoza – 1. rujna 1996. godine

Račinovci, 4. „Raspjevana Cvelferija '97.“ – 7. rujna 1997. godine

Rajevo Selo, 5. „Raspjevana Cvelferija '98.“ – 14. lipnja 1998. godine

Vrbanja, 6. „Raspjevana Cvelferija '99.“ – 26. – 27. lipnja 1999. godine

Đurići, 7. „Raspjevana Cvelferija '00.“ – 22. lipnja 2000. godine

Strošinci, 8. „Raspjevana Cvelferija '01.“ – 24. – 26. kolovoza 2001. godine

Soljani, 9. „Raspjevana Cvelferija '03.“ – 6. – 7. rujna 2003. godine

Drenovci, 10. „Raspjevana Cvelferija '04.“ – 24. – 27. lipnja 2004. godine

Posavski Podgajci, 11. „Raspjevana Cvelferija '05.“ – 17. – 19. lipnja 2005. godine

Gunja, 12. „Raspjevana Cvelferija '06.“ – 17. – 18. lipnja 2006. godine

Račinovci, 13. „Raspjevana Cvelferija '07.“ – 15. – 17. lipnja 2007. godine

Vrbanja, 14. „Raspjevana Cvelferija '08.“ – 19. – 21. lipnja 2008. godine

Rajevo Selo, 15. „Raspjevana Cvelferija '09.“ – 18. – 20. lipnja 2009. godine

Strošinci, 16. „Raspjevana Cvelferija '10.“ – 18. – 20. lipnja 2010. godine

Bošnjaci, 17. „Raspjevana Cvelferija i Elferija '11.“ – 17. – 19. lipnja 2011. godine

Đurići, 18. „Raspjevana Cvelferija '12.“ – 15. – 17. lipnja 2012. godine

Soljani, 19. „Raspjevana Cvelferija '13.“ – 13. – 16. lipnja 2013. godine

Drenovci, 20. „Raspjevana Cvelferija '15.“ – 18. – 21. lipnja 2015. godine

Posavski Podgajci, 21. „Raspjevana Cvelferija '16.“ – 16. – 19. lipnja 2016. godine

Gunja, 22. „Raspjevana Cvelferija '17.“ – 25. – 27. kolovoza 2017. godine

Račinovci, 23. „Raspjevana Cvelferija '18.“ – 14. – 17. lipnja 2018. godine

Vrbanja, 24. „Raspjevana Cvelferija '19.“ – 21. – 23. lipnja 2019. godine

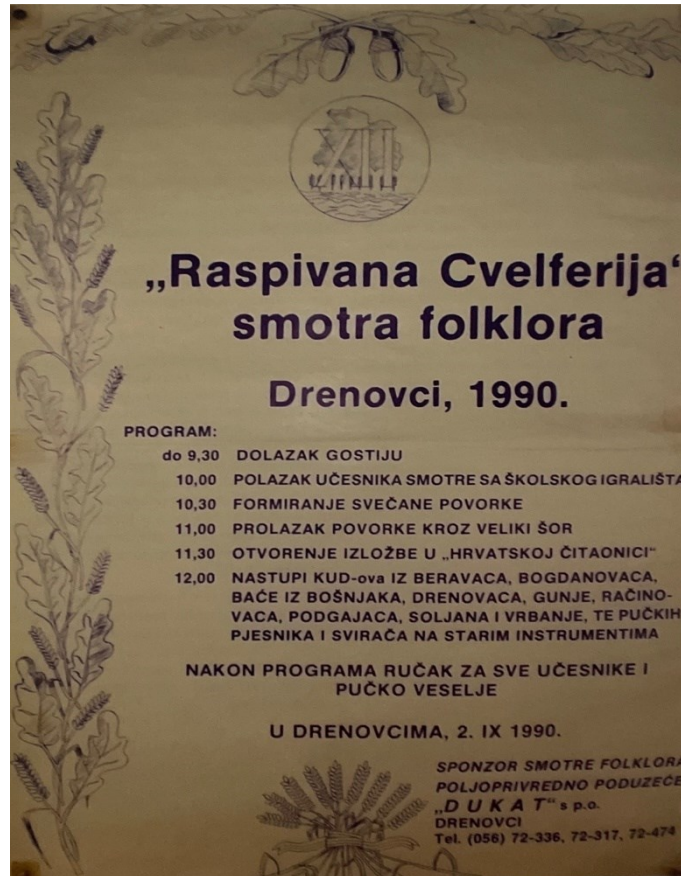
Rajevo Selo, 25. „Raspjevana Cvelferija '21.“ – 3. – 5. rujna 2021. godine

Strošinci, 26. „Raspjevana Cvelferija '22.“ – 3. – 5. lipnja 2022. godine

Bošnjaci, 27. „Raspjevana Cvelferija i Elferija '23.“ – 9. – 11. lipnja 2023. godine

3.3.2. Analiza prvih pet „Raspjevanih Cvelferija“

Prva smotra izvornoga stvaralaštva „Raspivana *Cvelferija*“ održana je u Drenovcima 2. rujna 1990. godine. Prva smotra, za razliku od većine sljedećih, održala se tijekom jednoga dana jer „tada nismo imali više snage, niti je očekivanje javnosti bilo veće. Radovali smo se slobodi i svako slavlje bilo je samo po sebi veliko“ (Pavlović, 2016: 7). Ideja o začetku manifestacije dugo je bila prisutna na ovome području, a kada su se za vrijeme ljeta sastali predstavnici cvelferskih KUD-ova, Drenovci su odabrani kao prvi domaćin jer su predstavljali srce *Cvelferije* i jer su imali razvijeni KUD (Pavlović, 2016). Organizacija je bila vrlo jednostavna i skromna. Nije bilo šatora kao danas pa se manifestacija održala na otvorenom prostoru u središtu sela. Ljudi su samostalno doprinosili koliko su mogli, a jedini pokrovitelj bilo je poljoprivredno poduzeće „Dukat“ Drenovci, koji danas više ne postoji. Na prvoj manifestaciji, osim cvelferskih kudova, organizirani su i nastupi „Bogdanovčana, Beravčana, „Baća“ iz Bošnjaka, Ive Jemrića Rusa iz Šiškovaca i didaka Ilije Dretvića iz Gradišta“ (Pavlović, 2016: 7). Manifestacija je uključila svečanu povorku kroz selo, nastupe KUD-ova, svečani ručak, ali i izložbu pod nazivom „Hrvatski grb u tradicijskoj kulturi Šokaca“ u Hrvatskoj čitaonici u Drenovcima (Pavlović, 2016).

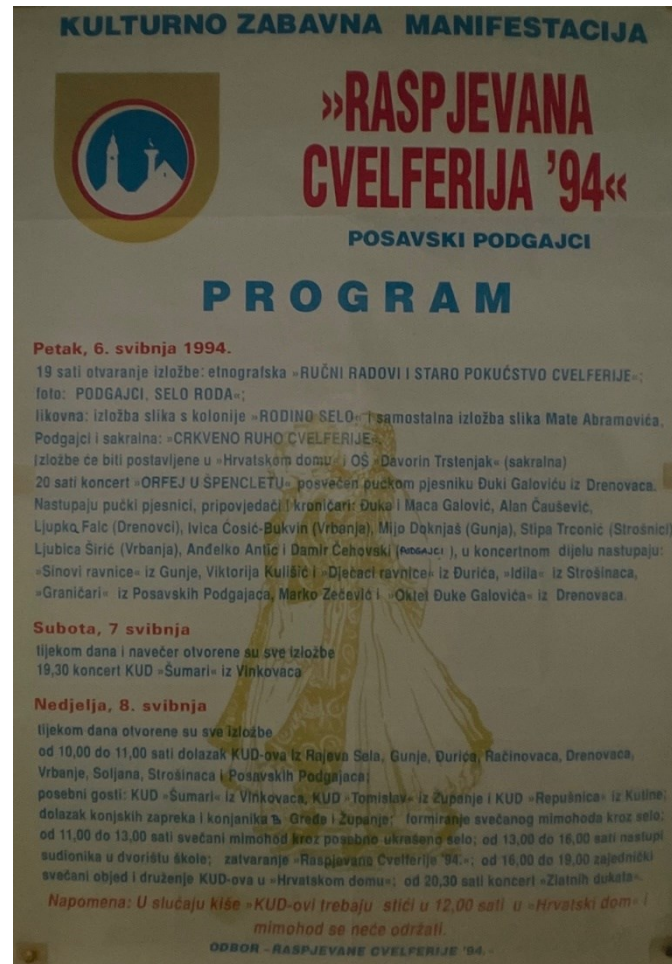

Slika 2 (Program 1. „Raspivane Cvelferije“)

Izvor (Pavlović, 2016)

Druga „Raspjevana Cvelferija“ održana je tek 1994. godine u Posavskim Podgajcima. Ovoga puta manifestacija je trajala od 6. do 8. svibnja. Prvi dan, petak, uključio je čak četiri izložbe koje su izazvale veliko zanimanje gostiju. Jedna od izložbi bila je izložba „Crkveno ruho“ koja je prikazala „upornost naših majki, baka i prabaka koje su motive tražile u prirodi, cvijeću, i darivale ih crkvi za svoje i duše svojih najmilijih“ (Pavlović, 2016: 13). Prva večer, osim izložbi, bila je posvećena pučkom pjesništvu, konkretno pjesniku Đuki Galoviću koji je rodom iz Drenovaca, kao i tamburaškim sastavima koji su predstavili svoje izvedbe pjesama Đuke Galovića (Pavlović, 2016). Druga večer, osim izložbi, donijela je nastup „Šumara“ iz Vinkovaca. Ova skupina smatrala se jednim od najboljih kulturno-umjetničkih društva na području županije, a nastup je oduševio sve prisutne u Posavskim Podgajcima. Treći dan, nedjelja, donijela je svečani mimohod kroz uređene ulice sela koji je doveo do sale u kojoj su slijedili nastupi cvelferskih KUD-ova i gostiju iz Županje i Repušnice kraj Kutine (Pavlović, 2016). Druga po redu manifestacija imala je brojne sponzore od

kojih su najznačajniji bili Općina Drenovci i poljoprivredno poduzeće „Dukat“. Nakon druge „Raspjevane Cvelferije“ bilo je vidljivo kako ova manifestacija ima svijetlu budućnost, što potvrđuje i odluka načelnika Općine Drenovci, „po kojoj je određeno da se ova Smotra održava svake godine u drugome naselju, na području *Cvelferije*“ (Pavlović, 2016: 14).

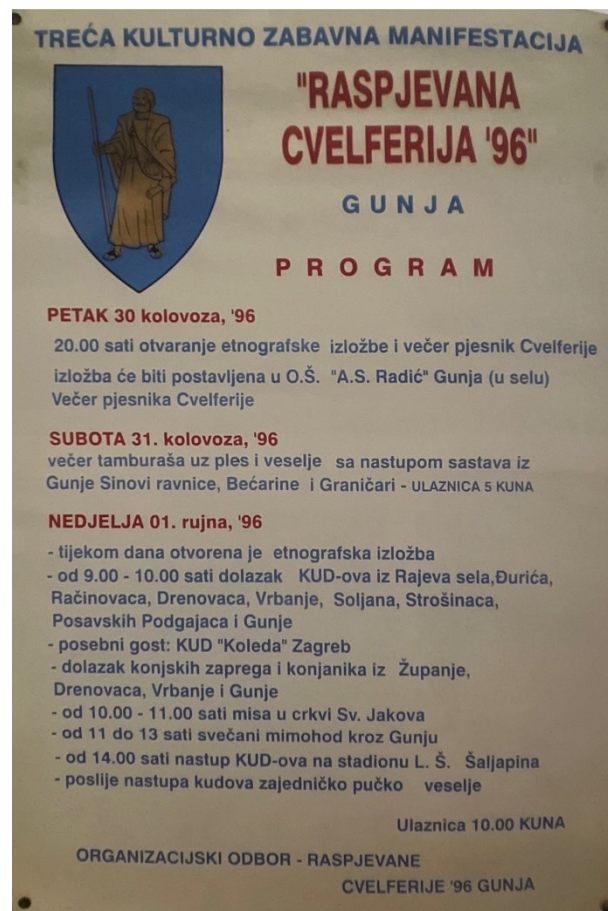

Slika 3 (Program 2. „Raspjevane Cvelferije“)

Izvor (Pavlović, 2016)

Treća po redu smotra izvornog stvaralaštva „Raspjevana Cvelferija“ održana je u Gunji zadnji vikend u kolovozu 1996. godine. Prvi dan manifestacije uključio je otvorenje etnografske izložbe sa starim šokačkim predmetima u prostoru osnovne škole „Antun i Stjepan Radić“, kao i književnu večer u kojoj je sudjelovalo petnaestak pučkih pjesnika iz *Cvelferije* (Pavlović, 2016). Druga večer stavila je naglasak na različite tamburaške sastave koji su zabavljali goste svojim izvedbama.. Neki od izvođača bili su „Sinovi ravnice“, „Bečarine“, „Gračari“, te „Roda“ (Pavlović, 2016).

Najvažniji dio manifestacije održan je posljednji dan, u nedjelju. Slavlje je započelo svečanom misom u crkvi svetog Jakova, nakon čega je uslijedio mimohod KUD-ova ukrašenim ulicama Gunje. Mimohod je završio na nogometnom igralištu gdje su održani nastupi KUD-ova devet sela *Cvelferije* i gostiju iz Vukovara (KUD Rusina „Osif Kostelnik“) i Zagreba (KUD „Koleda“). Na „Raspjevanoj *Cvelferiji*“ u Gunji navedene godine sudjelovalo je jedanaest kulturno-umjetničkih društava sa svojih 470 članova. Glavni sponzori manifestacije bile su općine *Cvelferije*, Gunja, Vrbanja i Drenovci, kao i ZAKUD Vukovarsko-srijemske županije (Pavlović, 2016).

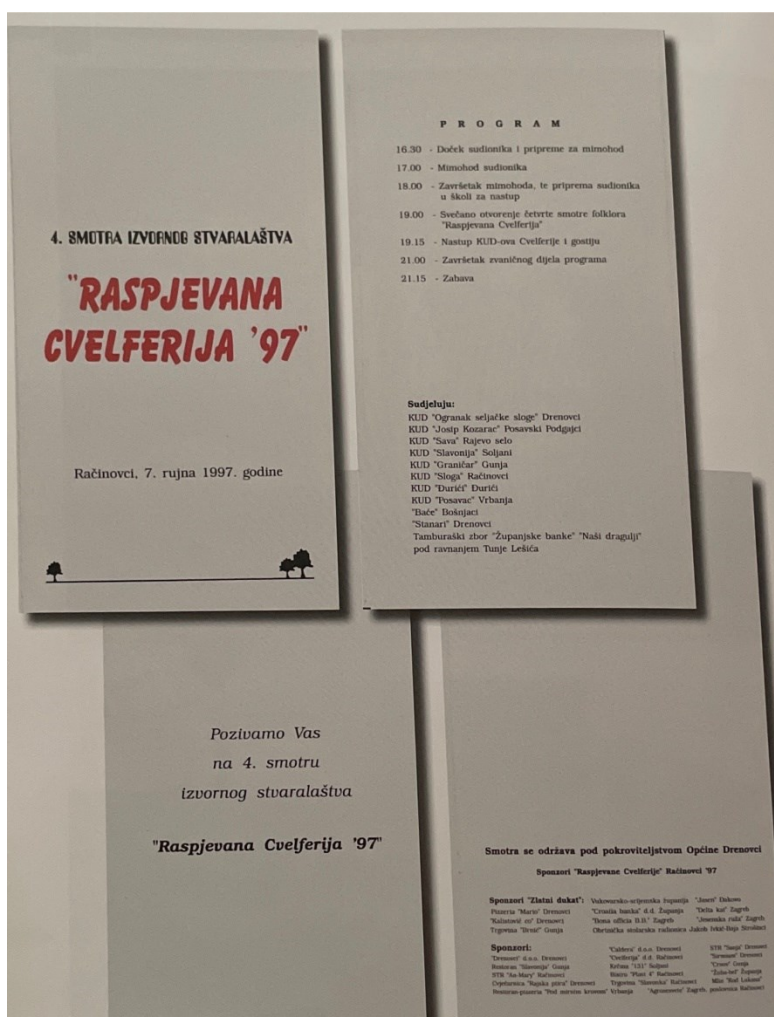

Slika 4 (Program 3. „Raspjevane Cvelferije“)

Izvor (Pavlović, 2016)

Kao što stihovi Đuke Galovića kažu: „A na Savi uvijek na prkosu, Selo vridno Račinovci to su.“, 1997. godine KUD „Sloga“ Račinovci po prvi put preuzima ulogu organizatora „Raspjevane Cvelferije“ (Pavlović, 2016). Te godine manifestacija je trajala jedan dan, održana je 7. rujna. Iako je trajala samo jedan dan, uključila je i svečani mimohod i nastupe KUD-ova iz *Cvelferije* i gostiju.

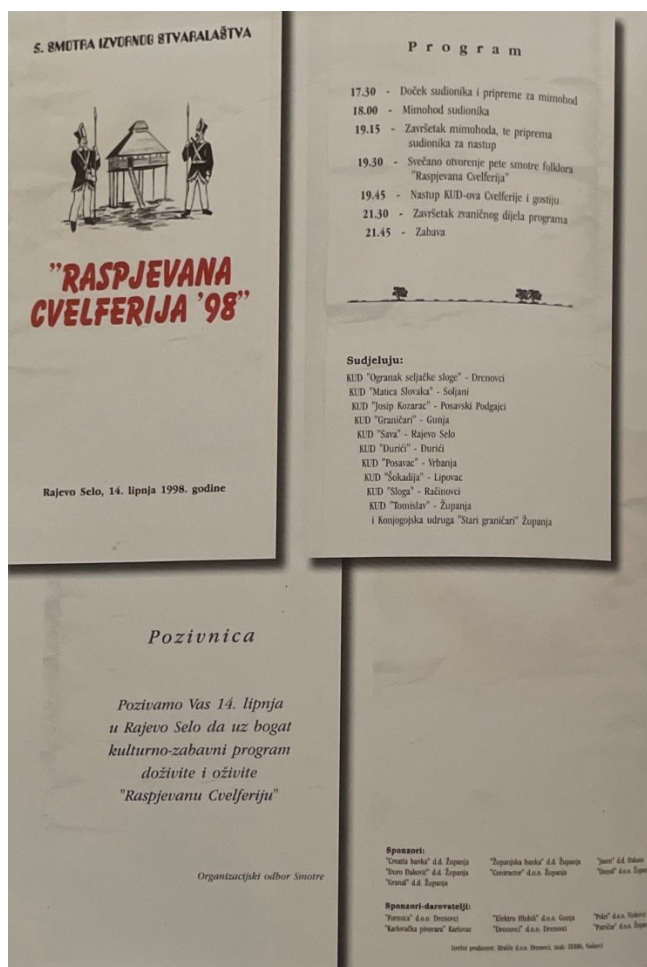
Mimohod je opisan kao svečani i bogati dio manifestacije navodeći: „Selo svečano ukrašeno. U tradicionalnom mimohodu ulicama sela 300 sudionika u šarenim nošnjama *Cvelferije*. Svečano ukrašene konjske zaprege iz Drenovaca i Gunje. Štandovi sa slavnonskim kolačima, kruhom iz vanjske peći, friška rakija koja je tek potekla iz užarenoga kazana...“ (Pavlović, 2016: 23). Navedene godine nastupilo je sedam KUD-ova iz *Cvelferije* i gosti „Baće“ iz Bošnjaka te Tamburaški zbor „Županijske banke“ i „Naši dragulji“ iz Gradišta (Pavlović, 2016). Tadašnji dožupan Vukovarsko-srijemske županije, Andrija Matic, istaknuo je svijetlu budućnost i važnost ovoga prostora rekavši pri otvorenju manifestacije: „*Cvelferija* se dokazala kao zemljopisna istina. Dokazuje se kako kulturološki, tako i tradicijski i duhovno kao još jedna od naših posebnosti, da smo tu i da ćemo tu ostati“ (Pavlović, 2016: 24).

Slika 5 (Program 4. „Raspjevane Cvelferije“)

Izvor (Pavlović, 2016)

Rajevo Selo, cvelfersko naselje koje je najviše pogođeno ratom, sa svojim KUD-om „Sava“ organizirali su petu po redu „Raspjevanu Cvelferiju“ 14. lipnja 1998. godine. Kao i prethodne godine, manifestacija je trajala jedan dan, a uključila je svečanu povorku i nastup KUD-ova. Nastupilo je osam kulturno-umjetničkih društava s područja *Cvelferije* te gosti iz *Županje* i *Lipovca*. U ranije spomenutoj fotomonografiji navedeni su brojni sponzori koji su olakšali organizaciju manifestacije, a jasno je vidljivo i povećanje broja sponzora iz godine u godinu. Neki od spomenutih sponzora „Raspjevane Cvelferije u Rajevom Selu bili su: *Općina Drenovci*, *Županijska banka*, *Đuro Đaković*, *Contractor*, *Croatia banka Županja* te brojni drugi (Pavlović, 2016). Rajevo Selo te godine pokazalo je da „s još nezaliječenim ranama rata imaju snage, volje i ljubavi za Smotru na kojoj je nastupilo oko tristo sudionika i koju je vidjelo oko tisuću gledatelja iz cijele *Cvelferije*, *Županje*, *Bošnjaka*, *Vinkovaca*, *Zagreba*...“ (Pavlović, 2016: 33).

Slika 6 (Program 5. „Raspjevane Cvelferije“)

Izvor (Pavlović, 2016)

3.3.3. Analiza posljednjih pet „Raspjevanih *Cvelferija*“

Pri analizi posljednjih pet „Raspjevanih *Cvelferija*“ započinjemo s onom održanom u Račinovcima 2018. godine. Tada je održana 23. po redu manifestacija u trajanju od čak četiri dana; od 14. do 17. lipnja. Već u samom broju dana trajanja manifestacije vidljiva je razlika u odnosu na prve organizirane „Raspjevane *Cvelferije*“. Također, na 23. „Raspjevanoj *Cvelferiji*“ nastupilo je čak 38 skupina s više od 800 svojih članova, petnaest konjskih zaprega i dvadesetak jahača (Općinska narodna knjižnica Drenovci, 2018). Prvi dan manifestacije posvećen je nastupima dječjih skupina, nakon kojih je uslijedio koncert tamburaškog sastava „Vranac“ koji je osigurao zabavu svim gostima. Drugi dan bio je posvećen nastupima muških i ženskih pjevačkih skupina te nakon toga i nastupu tamburaškog sastava „Gazde“. Treći dan bio je najsvečaniji dan te je uključio mimohod, nastup KUD-ova *Cvelferije* i gostiju i na kraju nastup tamburaškog sastava „Kristali“. Posljednji dan bio je rezerviran za reviju narodnih nošnji iz projekta „Rekonstrukcija kulturne baštine u dijelovima poplavljenih područja – nošnje iz Račinovaca“, čime se obogatila manifestacija i zainteresiralo stanovništvo za veći odaziv. Manifestacija je zatvorena nastupom tamburaškog sastava „Slavonski sutom“ (Općinska narodna knjižnica Drenovci, 2018). Vidljivo je i da, u odnosu na prve organizirane manifestacije, dolazi do promjena u samoj organizaciji i formi smotre. Osim formalnog, službenog i svečanog dijela, u posljednjih par godina prisutan je i onaj neformalni dio koji se održava nakon nastupa i uključuje nastupe tamburaških sastava ili razne druge koncerte koji zadržavaju ljude na manifestaciji i potiču druženje i povezivanje ljudi *Cvelferije* i njihovih gostiju.

PROGRAM

14. LIPNJA 2018. (ČETVRTAK)
 20,00 - 22,00 sati - Nastup dječjih folklornih skupina
 Nastupaju: Dječji štrik „Petar Pan“, Drenošci, OŠ „Jovan Meštrović“, Drenošci, KUD „Đenka“, Đurići, KUD „Graničari“, Gunja, OŠ „Antun i Stjepan Radić“, Gunja, KUD „Josip Kozarac“, Posavski Podgajci, KUD „Sloga“, Račinovci, KUD „Sava“, Rajevo Selo, Slovačko kulturno umjetničko društvo „Ondrej Pekár“, Soljani, KUD „Seljačka sloga“, Štrošinci, OŠ „Fara Švel-Gamiršek“, Vrbanja.

22,00 - 02,00 sati - Nastup TS „Vranac“

15. LIPNJA 2018. (PETAK)
 20,00 - 22,00 sati - nastup muških i ženskih pjevačkih skupina,
 Nastupaju: MPS „Baće“ KUD „Branimir“ Bošnjaci – ŽPS „Nene“, Bošnjaci – ŽPS „Snaše“ KUD „Branimir“ Bošnjaci – MPS „Slanari“, Cvelferija – ŽPS „Jule“ KUD „Ogranak seljačke sloge“, Drenošci – ŽPS KUD-a „Đenka“, Đurići – ŽPS KUD-a „Graničari“, Gunja – ŽPS KUD „Josip Kozarac“, Posavski Podgajci – ŽPS KUD-a „Sloga“, Račinovci – ŽPS „Cvelferke“, Vrbanja – Mješoviti pjevački zbor KUD-e „Kristal-Sladorana“, Županja – Prva pjevačka konjica „Sindir“ Konjički centar Županijski Kas, Županja.

22,30 - 01, 00 sat - Nastup TS „Gazde“

16. LIPNJA 2018. (SUBOTA)
 18,00 sati - Mimohod folklornih skupina i konjskih zaprega
 19,00 - 22,00 sati - Svečano otvorenje Smotre i nastupi folklornih skupina

Nastupaju: KUD „Branimir“ Bošnjaci – Udruženje žena „Breze“, Brezovo Polje (Bosna i Hercegovina) – HKUD „Mladost“, Domaljevac, Bosna i Hercegovina – KUD „Ogranak seljačke sloge“, Drenošci – KUD „Đenka“, Đurići – KUD „Graničari“, Gunja – KUD „Josip Lovrečić“, Otok – KUD „Josip Kozarac“, Posavski Podgajci – Bošnjačko kulturno umjetničko društvo „Lilijani“ Rajevo Selo – Kulturno društvo Rusina „Cvelferije“, Rajevo Selo – KUD „Sava“, Rajevo Selo – KUD „Seljačka sloga“, Štrošinci – HKPD (Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo) „Mafija Gubec“, Bežanikul – Vojvodina, Republika Srbija – KUD „Posavec“, Vrbanja.

21,30 - 01,30 sati - Nastup TS „Kristali“

17. LIPNJA 2018. (NEDEJELJA)
 20,00 - Revija narodnih nožnji iz projekta – Rekonstrukcija i obnova kulturne baštine u dijelovima poplavljenih područja Cvelferije – nošnje iz Račinovaca.
 21,00 - 01,00 - Nastup TS „Slavonski suton“.

Čast nam je i zadovoljstvo
 pozvati Vas na

**23. smotru
 izvornoga stvaralaštva
 „Raspjevana Cvelferija“**

Račinovci 14. - 17. lipnja 2018.

*Ministarstvo kulture Republike Hrvatske,
 Vukovarsko-srijemska županija,
 Općina Drenovci i Mjesni odbor Račinovci*

Slika 7 (Program 23. „Raspjevane Cvelferije“)

Izvor (FB stranica: 23. „Raspjevana Cvelferija“ Račinovci 2018.

<https://www.facebook.com/CvelferijaRacinovci>)

24. „Raspjevana Cvelferija“ održana je od 21. do 23. lipnja 2019. godine u Vrbanji pod organizacijom KUD-a „Posavec“, Općine Vrbanja i drugih udruga s područja Vrbanje. U odnosu na prve manifestacije sada su „Raspjevane Cvelferije“ pripale pod pokroviteljstvo više državnih nego lokalnih organizacija poput Ureda predsjednice Republike Hrvatske Kolinde Grabar Kitarović, Ministarstva kulture i Vukovarsko-srijemske županije. Upravo su navedeni sudjelovali u financijskoj pomoći pri organizaciji manifestacije u Vrbanji (Općina Vrbanja, 2019). Sudjelovalo je ukupno 35 skupina uključujući dječje skupine, kulturno-umjetnička društva i pjevačke skupine, kao i brojne konjanike sa svojim zapregama. Osim nastupa i formalnog dijela manifestacije Vrbanja je posjetiteljima omogućila dodatnu zabavu uz tamburaške sastave te nastup Tomislava Bralića i klape Intrade iz Zadra (Općina Vrbanja, 2019). Prvi dan bio je posvećen dječjim folklornim skupinama, drugi dan slijedio je mimohod i nastup folklornih skupina *Cvelferije* i gostiju, a treći dan bio je rezerviran za nastupe pjevačkih skupina.

^{24.} *Raspjevana*
Cvelferija
Urbanja

📅 21.6. - 23.6.2019. 📍 centar

🕒 **21.6. - petak**
 - 18.00h - *Otvorenje izložbe*
 - 20.00h - *Nastup dječjih folklornih skupina*
 - 22.00h - *Koncert TS "Kristali"*

🕒 **22.6. - subota**
 - 17.00h - *Simfonija folklornih skupina i konjskih zaprega*
 - 19.00h - *Svečano otvorenje Smotre i nastupi folklornih skupina*
 - 21.45h - *Nastup Bač Tanja i Did Roka*
 - 22.00h - *Koncert Tomislav Bralić i Klape "Intrade"*

🕒 **23.6. - nedjelja**
 - 20.00h - *Nastupi muških i ženskih pjevačkih skupina*
 - 22.00h - *Koncert TS "Caprio"*

Općina Urbanja

Slika 8 (Program 24. „Raspjevane Cvelferije“)

Izvor (FB stranica: 24. „Raspjevana Cvelferija“ Vrbanja 2019.

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100066547847557>)

Kao posljedica pandemije Covid-19, 25. „Raspjevana Cvelferija“ nije se održala 2020. godine, nego tek godinu nakon i to nešto kasnije nego inače; od 3. do 5. rujna 2021. godine u Rajevom Selu. Prvog dana manifestacije uslijedilo je otvorenje izložbe Muzeja *Cvelferije* koja je uključivala fotografije iz vojno-graničarskog razdoblja „Čuvali smo granicu na Savi“. Nakon izložbe uslijedio je nastup dječjih skupina kao i gostujućeg KUD-a iz Općine Omišalj. Prvi dan završen je zabavom i plesom uz tamburaški sastav „Čežnja“. Drugi dan, sada već tradicionalno, donio je svečanu povorku kroz selo, nastupe KUD-ova *Cvelferije* i gostiju iz drugih krajeva Hrvatske ili inozemstva te u konačnici i zabavni program vođen tamburaškim sastavom „Tamburaši za dušu“. Treći dan rezerviran je za nastupe muških i ženskih pjevačkih skupina te ponovno nastup tamburaškog sastava, ali ovoga puta radilo se o tamburaškom sastavu „Berde Bend“. Na 25. „Raspjevanoj *Cvelferiji*“ prisustvovao je i predsjednik Republike Hrvatske Zoran Milanović, čime je potvrđen velik i značajan utjecaj ove manifestacije na razini države. Predsjednik je istaknuo da nije čuo za

naziv *Cvelferija* sve do velike i razarajuće poplave koja je pogodila to područje 2014. godine, no kako mu je drago da selo poput Rajevo Sela ponovno „živi“ nakon obnove (VUSZ.hr, 2021).

Slika 9 (Program 25. „Raspjevane Cvelferije“)

Izvor (FB stranica: 25. „Raspjevana Cvelferija“ – Rajevo Selo 2021.

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100057903994213>)

Prošlogodišnja, 26. „Raspjevana Cvelferija“, održala se od 3. do 5. lipnja u Strošincima. Pod budnim okom organizatora KUD-a „Seljačke sloge“ i pomoći Općine Vrbanja i brojnih drugih sponzora, manifestacija je donijela zanimljiv i bogat program (Vidaković, 2022). Prvi dan manifestacije obilježili su dječji nastupi, otvaranje izložbe slika autora mag. slik. Andreja Tomića, mag. kip. i prof. lik. kult. Ane Čolaković i mag. educ. art. Vjekoslava Filipovića, kao i nastupi starije skupine SKUS-a „Ondrej Pekar“ iz Soljana i BKUD-a „Ljiljan“ iz Rajevo Sela. Za kraj prve večeri organiziran je koncert pop-rock grupe „Crvena jabuka“, koji je zadržao posjetitelje u Strošincima do kasno u noć. Svečano otvorenje manifestacije započelo je drugi dan mimohodom

kroz selo, a nastavio se nastupom KUD-ova. Osim kulturno-umjetničkih društava *Cvelferije* nastupili su i oni iz Novih Perkovaca, Ilače, Županje i Donjih Andrijevac. Kraj druge večeri obilježio je tamburaški sastav „Kistali“ i gost Stjepan Jeršek Štef (Vidaković, 2022). Tradicionalno, treća večer uključila je izvedbe raznih pjevačkih skupina nakon čega je uslijedio nastup HPGD-a „Dunav“ iz Vukovara. Za kraj prošlogodišnje „Raspjevane Cvelferije“ goste je oduševio nastup Zvonka Bogdana (Vidaković, 2022).

26. Raspjevana Cvelferija STROŠINCI 03.06.-05.06.2022.

Program manifestacije:

03.06.2022. (petak)

- Otvorenje izložbe 18:00h
Andrej Tomić mag.slik.
Ana Čolaković mag.kip. i prof.lik.kult.
Vjekoslav Filipović mag.educ.art.
- Nastup dječjih folklornih skupina 20:00 h
- Koncert grupe **CRVENA JABUKA** 22:00 h
- Nastup "Strošinački tamburaški sastav" 00:00 h

04.06.2022. (subota)

- Mimohod folklornih skupina i konjskih zaprega 18:00 h
- Svečano otvorenje Smotre i nastupi folklornih skupina 19:00 h
- Nastup tamburaški sastav **KRISTALI** i Stjepan Jeršek Štef 21:45 h

05.06.2022. (nedjelja)

- Nastupi muških i ženskih pjevačkih skupina 20:00 h
- Nastup HPGD Dunav Vukovar
- Koncert **ZVONKA BOGDANA** 21:30 h

Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Vukovarsko-srijemska županija, Općina Vrbanja

Slika 10 (Program 26. „Raspjevane Cvelferije“)

Izvor (FB stranica: 26. „Raspjevana Cvelferija“ – Strošinci 2022.
<https://www.facebook.com/profile.php?id=100083179484303>)

Ovogodišnja, 27. po redu „Raspjevana Cvelferija“ održala se u Bošnjacima pod nazivom „Raspjevana Cvelferija i Elferija“. Kao što je i ranije spomenuto, mjesto Bošnjaci službeno ne spadaju u područje *Cvelferije*, a organizaciji manifestacije priključili su se po prvi put 2011. godine. Kao i 2011. godine, i ove je godine došlo do male promjene u naslovu manifestacije pri čemu se dodao naziv „Elferija“. Elferija je naziv koji, kao i *Cvelferija*, potječe iz razdoblja Vojne krajine i

označava redni broj satnije. Sada je već poznato da je područje *Cvelferije* uključivalo 12. satniju, dok su Bošnjaci spadali pod 11. satniju. Središte 11. satnije nalazilo se u Županji, a osim Županje uključilo je i Bošnjake i Štitar (Bušić, 2004). Upravo zbog toga održavanje manifestacije u Bošnjacima danas osim područja *Cvelferije* uključuje i područje nekadašnje 11. satnije, odnosno područje Elferije. Ove godine, manifestacija se održala od 9. do 11. lipnja. Struktura manifestacije, sada već tradicionalna, uključila je otvaranje izložbe fotografija, nastup dječjih KUD-ova i koncert grupe Vigor prvi dan, zatim svečani mimohod, svečano otvorenje manifestacije i nastup folklornih skupina, kao i nastup TS Berde Band-a tijekom drugoga dana te nastup muških i ženskih pjevačkih skupina, HKUD-a „Željezničar“ iz Osijeka i TS-a „Stipa & banda sviračka“ za posljednji dan manifestacije.

Slika 11 (Program 27. „Raspjevane Cvelferije i Elferije)

Izvor (FB stranica: 27. „Raspjevana Cvelferija i Elferija“ – Bošnjaci 2023.

<https://www.facebook.com/profile.php?id=100091560070610>)

Kada bismo usporedili prvih par i posljednjih par manifestacija „Raspjevane Cvelferije“, vidjeli bismo određene promjene. Svakako je bitno uzeti u obzir kontekst unutar kojega se održavala manifestacija u svojim počecima. Poslijeratno razdoblje donijelo je velike promjene i želju za slavljem. Vidljivo je da je manifestacija trajala različit broj dana i u različito vrijeme u godini. Danas, „Raspjevana Cvelferija“ traje najčešće tri dana u lipnju (od petka do nedjelje) i uključuje otprilike jednaku formu svake godine. Prvi dan rezerviran je za dječje nastupe, drugi je dan svečana povorka i nastupi KUD-ova, a treći dan nastupaju pjevačke skupine. Također, vidljiv je i utjecaj modernoga doba koji sada svake godine na manifestaciji donosi razne zabavne koncerte koji nerijetko nemaju poveznice sa tradicijom i Cvelferijom (npr. koncert Crvene jabuke, grupe Vigor, klape Intrade ili Zvonka Bogdana), ali i sve veći broj gostujućih udruga i KUD-ova koji dolaze iz inozemstva. Samim time može se zaključiti da, iako manifestacija radi na očuvanju tradicije i kulturne baštine, ona uvelike utječe o kontekstu i prilikama unutar kojih se organizira.

4. Empirijsko istraživanje važnosti mjesta i tradicije u suvremenim folklorno-kulturnim manifestacijama na primjeru Raspjevane Cvelferije

U ovome dijelu rada prikazano je kvalitativno istraživanje važnosti mjesta i tradicije u suvremenim folklorno-kulturnim manifestacijama na primjeru „Raspjevane Cvelferije“. Opisana je metodologija istraživanja, iznesene su karakteristike uzorka, te u konačnici interpretacija dobivenih podataka provedbom tematske analize.

4.1. Metodologija istraživanja

Kvalitativno istraživanje provedeno je metodom polustrukturiranih intervjuja u razdoblju od 14. do 22. lipnja 2023. godine. Ukupno je provedeno jedanaest intervjuja s mladima s područja *Cvelferije* u dobi od 18 do 35 godina. Od jedanaest ispitanika, osam je ispitanica (72,7%) i tri ispitanika (27,3%). Najmlađa ispitanica imala je 20 godina, a najstariji ispitanik 33 godine. Osim dobi drugi bitni kriteriji za sudjelovanje u istraživanju bili su mjesto stanovanja i sudjelovanje u manifestaciji. Svih jedanaest ispitanika sudjelovalo je na ovogodišnjoj, 27. „Raspjevanoj *Cvelferiji* i *Elferiji*“, u Bošnjacima. Kada je u pitanju mjesto stanovanja, svi ispitanici trenutno žive na području *Cvelferije*, no u različitim mjestima. Naselja *Cvelferije* koja su obuhvaćena ovim istraživanjem bila su: Đurići, Drenovci, Soljani, Strošinci, Vrbanja i Rajevo Selo. S obzirom da su postojali određeni kriteriji koji su trebali biti zadovoljeni u svrhu sudjelovanja u istraživanju (dob, mjesto stanovanja i sudjelovanje u manifestaciji), uzorak je neprobabilistički, odnosno uzorak koji služi svrsi. U skladu s

istraživačkim interesima, uz socio-demografska obilježja ispitanika, polustrukturirani intervju sadržajno je obuhvatio pet tematskih cjelina. Prva cjelina odnosila se na stav ispitanika prema tradiciji. U ovome dijelu ispitanici su iznosili svoje definicije tradicije, mišljenje i stavove o važnosti tradicije za njih i njihovo mjesto, kao i primjere s područja *Cvelferije* koji bi ukazali na njezinu važnost i očuvanje. Druga cjelina fokus je stavila na odnos i povezanost ispitanika s mjestom. Direktno su navodili osjećaju li se povezanim sa svojim mjestom, glavne razloge njihove (ne)povezanosti, kao i utjecaj tradicije na tu (ne)povezanost. Treća cjelina obuhvaća stavove ispitanika o folklorno-kulturnoj manifestaciji „Raspjevana Cvelferija“. Ova cjelina donijela je stavove i iskustva ispitanika sa sudjelovanjem na ovogodišnjoj, ali i prijašnjim manifestacijama. Navedene su pozitivne i negativne strane manifestacije, kao i ideje za njezino poboljšanje. Četvrta cjelina ispitivala je stavove ispitanika vezane uz zajedništvo lokalnih zajednica za vrijeme održavanja manifestacije. Donosi uvid u neke pozitivne, ali i negativne strane sudjelovanja i organizacije manifestacije u pogledu zajedništva lokalnih zajednica. Posljednja cjelina donosi planove ispitanika za budućnost. Planiraju li ostati u *Cvelferiji*, kakve su im preferencije, koje su prednosti i mane života u *Cvelferiji* te smatraju li tradiciju, ili manifestaciju poput „Raspjevane Cvelferije“, važnim čimbenikom za ostanak na tome području. Nakon prikupljanja podataka primijenjena je kvalitativna metoda induktivne tematske analize. Autorica je samostalno provela istraživanje, transkribiranje te analizu prikupljenih podataka. Odobrenje za provođenje istraživanja dalo je Etičko povjerenstvo Filozofskog fakulteta Osijek (br. 2158-83-02-23-3, 18. svibnja 2023.).

4.2. Tematska analiza i osvrt na rezultate

Kao što je ranije navedeno, podaci prikupljeni provedbom polustrukturiranih intervjua analizirani su uz pomoć induktivne tematske analize. Ova kvalitativna metoda funkcionira od dolje prema gore gdje istraživač „podacima pristupa bez teorijski uobličenog okvira za kodiranje. Teme koje se izdvajaju iz takve analize čvrsto su utemeljene u podacima i ne odražavaju istraživačeve teorijske pretpostavke“ (Willig, 2016: 136). Nakon analize podataka i generiranja kodova razvijeno je ukupno pet tema sa šesnaest pripadajućih podtema, odnosno kategorija.

4.3. Rezultati istraživanja

4.3.1. Odnos prema tradiciji

Prije ispitivanja dubljih i složenijih stavova i osjećaja ispitanika, bilo je važno spoznati na koji način dobna skupina mladih od 18 do 35 godina razmišlja o tradiciji. Ispitanicima su postavljena pitanja o

osobnom doživljaju tradicije, utjecaju tradicije na njihov identitet, ali i na život zajednice u kojoj žive, kao i primjerima očuvanja i važnosti tradicije na području *Cvelferije*. Kao što se može vidjeti u tablici broj 1, mladi su tradiciju poistovjetili s bitnom i vrijednom stvari, ne samo za njihov život, nego i za život zajednice.

Tablica 1. - Odnos prema tradiciji

ODNOS PREMA TRADICIJI		
OSOBNI DOŽIVLJAJ	ZNAČAJ ZA OSOBN I DRUŠTVENI ŽIVOT	TRADICIJA I CVELFERIJA
<p>Ključni pojmovi definicije tradicije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - povijest - vrijednost - poštovanje - kulturna baština 	<p>Značaj tradicije za osobni identitet:</p> <ul style="list-style-type: none"> - važan dio identiteta - bitno obilježje - životni put <p>Značaj tradicije u zajednici:</p> <ul style="list-style-type: none"> - vrlo bitan - život povezan sa tradicijom - prije više značajna nego danas 	<p>Primjeri sa područja Cvelferije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - „Raspjevana Cvelferija“ - Muzej <i>Cvelferije</i> - udruge - KUD-ovi - pokladna jahanja - pjevačke skupine

U osobni doživljaj tradicije svih jedanaest ispitanika uključilo je pozitivne konotacije povezane s poštovanjem, ljubavlju, prošlosti i vrijednosti, jer kao što autor Ćimić (1978) navodi: „...kakva je uopće tradicija moguća ili stav prema cjelokupnom kulturnom naslijeđu kojeg nazivamo tradicionalizam, ako se u jednome i drugome slučaju ne podrazumijevaju stanovite vrijednosti?“ (29). Prema riječima jednog ispitanika: „Tradicija za mene predstavlja našu osobnu povijest, povijest naše obitelji, našu prošlost. Nekakvo znanje i iskustvo koje prenosimo sa generacije na generaciju, nešto po čemu smo prepoznatljivi“ (Ispitanik 3). Nadovezujući se na osobni doživljaj tradicije, ispitanici su odredili koliko je tradicija bitna za njih osobno i za život zajednice u kojoj žive. Iako je jedna ispitanica navela kako voli i čuva tradiciju, ali smatra da ne predstavlja bitan dio njezinog identiteta, ostalih deset ispitanika jednoglasno se složilo da tradicija predstavlja bitan

čimbenik u njihovom životu. Čak štoviše, jedan ispitanik je naveo: „Mislim da tradicija predstavlja moj životni put“ (Ispitanik 8), što ukazuje na zaista veliki značaj tradicije u životu mladih sa područja *Cvelferije*. Slični odgovori javljaju se i u procjeni važnosti tradicije za život zajednice u kojoj ispitanici žive. Ipak, u ovome slučaju dolazi do određenog broja odgovora u kojemu je vidljivo da neki ispitanici smatraju kako mladi više nisu toliko zainteresirani za tradiciju te da je modernizacija uhvatila maha i u *Cvelferiji*: „Možda je prije bila, a sada kako dolaze nove generacije, rijetko se mladi ljudi priklanjaju toj tradiciji. Više prisvajaju one vrijednosti koje nisu tako tradicionalne nego više modernije” (Ispitanik 2). Iako dio ispitanika ima ovakvo mišljenje, ipak velika većina smatra kako tradicija ima vrlo važnu i značajnu ulogu u mjestima *Cvelferije*: „Kako kome, ali mislim da velikoj većini jest jer modernizacija nije još dosegla neku visoku razinu u zajednici u smislu odricanja nekakvih oblika ponašanja. Ljudi se drže običaja i tradicionalnog načina života općenito, vrlo slično kao ljudi prethodnih godina ili desetljeća. Primjerice, što se tiče nekakvih vjerskih običaja i općenito načina života” (Ispitanik 6). U posljednjem dijelu ove tematske cjeline ispitanici su navodili primjere s područja *Cvelferije* koji bi ukazali na očuvanje i važnost tradicije. Najčešći odgovori uključivali su upravo folklorno-kulturnu manifestaciju „Raspjevana Cvelferija”, kulturno-umjetnička društva, Muzej *Cvelferije* i razne udruge poput „Zlatnih niti”, „Vezilja” i „Čuvarica”. Osim toga ispitanici su dali primjere pokladnog jahanja, tamburaških sastava, pjevačkih skupina (npr. „Stanari”), časopisa „Hrašće”, ali i drugih događaja poput „Stipine večeri” u Gunji, „Račinovačkog ljeta” u Račinovcima ili manifestacije pod nazivom „Kako si mi sada Šokadijo moja” koja se održava u Đurićima. S obzirom na podatke prikupljene u ovoj tematskoj cjelini, može se zaključiti kako je tradicija vrlo cijenjena i štovana među mladim stanovništvom *Cvelferije*, ali i dalje uvelike zastupljena u društvenom životu. Tradicija i kultura i dalje čine bitan dio identiteta ljudi, što navodi i autorica Mišetić, prema Rihtman-Auguštin: „Identitet se ne iscrpljuje samo u nacionalnoj ideji. On je sadržan u društvenom statusu, ali i u, rekla bih, subnacionalnim kategorijama, tj. u obiteljskoj kulturi i kulturi sredine te u regionalnoj ili mjesnoj ukorijenjenosti. U ljudima jača želja da shvate koje su baš njihove tradicije, one vezane za mjesto podrijetla ili današnjega boravka i života” (2004: 70).

4.3.2. Osjećaj povezanosti sa mjestom

Druga tema dobivena tematskom analizom odnosi se na povezanost ispitanika s mjestom stanovanja. O „osjećaju mjesta” dosta se raspravlja u sociologiji, a shvaća se kao „socijalni konstrukt, kao mjesto življenja, osjećanja, dijeljenja, obreda, oživljavanja tradicije i osobnih pamćenja” (Perić

Kaselj i Galiot Kovačić, 2012: 241). Ukoliko pronalaze zadovoljstvo i povoljne uvjete za život u zajednici, njezini stanovnici razvijaju osjećaj mjesta, odnosno privrženost toj zajednici. Provedbom polustrukturiranih intervjua na zajednici mladih s područja *Cvelferije* uočeno je kako je osjećaj mjesta uvelike prisutan na ovome području kod ispitane populacije (Tablica 2).

Tablica 2 – Osjećaj povezanosti sa mjestom

OSJEĆAJ POVEZANOSTI SA MJESTOM	
GENERALAN STAV	RAZLOZI POVEZANOSTI
<p>Temeljni pojmovi opisa povezanosti:</p> <ul style="list-style-type: none"> - osjećaj povezanosti - poštovanje pravila mikrosredine <ul style="list-style-type: none"> - dio identiteta - oblikovanje osobnosti i karaktera 	<p>Osobne naravi</p> <ul style="list-style-type: none"> - obitelj - prijatelji <p>Društvene naravi</p> <ul style="list-style-type: none"> - tradicija - kultura - mentalitet - zajednica

O velikoj povezanosti stanovnika s područja *Cvelferije* govori i činjenica da je svih jedanaest ispitanika potvrdilo svoju privrženost mjestu u kojemu žive. Neki od njih su rođeni u mjestu u kojemu i dalje žive, što uvelike pridonosi njihovoj povezanosti: „Moja povezanost sa samim mjestom iz kojega dolazim je dosta velika. Osim što sam odrasla tu, tu su mi moji najbliži. Također, smatram da je to mjesto u kojemu su ljudi jednostavni, složni, uvijek će se odazvati na sve prilike, bili u nekoj udruzi ili ne, uvijek će sudjelovati i pokazati složnost o čemu god da se radi” (Ispitanik 7). U istraživanju se javlja i skupina ispitanika koji su usporedili život u *Cvelferiji* sa životom u gradu, s kojim su se susreli najčešće tijekom studiranja, te su svakako izrazili veću povezanost sa svojom zajednicom na području *Cvelferije*: „Kada sam krenuo na fakultet otišao sam u grad u kojemu je drugačija okolina i mislim da se ne bih nikada pronašao u stalnom životu u nekom gradu u stanu. Povezan sam sa svojim mjestom i spreman sam i ostati ovdje” (Ispitanik 8). U konačnici, javila se i skupina ispitanica koje su se doselile u mjesto trenutnog stanovanja zbog udaje, no s vremenom, navode, kako su se i same povezale sa zajednicom i razvile osjećaj mjesta: „Osjećam se povezanom. Mislim da sam se uklopila ovdje nakon svoje udaje” (Ispitanik 4). Razlozi povezanosti mogu se podijeliti na one osobne i društvene naravi. Kada su u pitanju osobni razlozi povezanosti s

mjestom, ispitanici su u najvećem broju slučajeva naveli svoju obitelj i prijatelje. Kao društveni razlozi povezanosti javljaju se kultura, mentalitet stanovništva, zajednica i ljudi kao takvi, ali i tradicija. Nije čudno kako tradicija predstavlja bitnu poveznicu s mjestom s obzirom na to da su svi ispitanici uključeni u neki oblik očuvanja tradicije: članstvo u folklorno-umjetničkim društvima, pjevačkim i tamburaškim skupinama, kao i sudjelovanje u tradicijskim manifestacijama poput „Raspjevane Cvelferije”. S obzirom na provedeno istraživanje jasno je kako ciljana populacija ima uvelike razvijen osjećaj mjesta kada su u pitanju sela *Cvelferije*. Na tu povezanost značajno utječe i tradicija koju su ranije percipirali kao bitan dio svoga identiteta i života zajednice. Prema riječima jedne ispitanice: „Smatram da zajedništvo i sloga dodatno doprinose mojoj povezanosti. Rijetko gdje drugdje to mogu pronaći. Sada i na fakultetu ne osjećam tu povezanost s ljudima kao u svome selu.” (Ispitanik 9). Upravo navedeni iskaz potvrđuje ono što autorica Jandrić (2005) navodi u svome radu tvrdeći da „međusobna povezanost znači i jak osjećaj privrženosti zajednici, no nikako ne u smislu zatvaranja prema unutra, već naprotiv, u smislu zajedničkog otvaranja prema široj društvenoj zajednici” (6).

4.3.3. Opći stav o „Raspjevanoj Cvelferiji“

Nakon ispitivanja odnosa prema tradiciji i mjestu stanovanja, ovaj dio istraživanja dodaje komponentu sudjelovanja u folklorno-kulturnoj manifestaciji „Raspjevana Cvelferija“ kako bi se dobio uvid u stavove ispitanika po pitanju navedene manifestacije i potencijalnog utjecaja na njih.

Tablica 3 – Opći stav o „Raspjevanoj Cvelferiji“

OPĆI STAV O „RASPJEVANOJ CVELFERIJI“			
GENERALAN STAV	OVOGODIŠNJA MANIFESTACIJA	POTENCIJALNE PROMJENE	UTJECAJ MANIFESTACIJE NA ISPITANIKA
Ključni pojmovi: <ul style="list-style-type: none"> - pozitivan stav - kontinuitet - podizanje svijesti o tradiciji 	Negativne strane: <ul style="list-style-type: none"> - izvan <i>Cvelferije</i> - izbor zabavne grupe - blagi odmak od 	Prijedlozi za poboljšanje: <ul style="list-style-type: none"> - bogatiji program - marketing - razvoj 	Ključni pojmovi: <ul style="list-style-type: none"> - pozitivan utjecaj - zadovoljstvo - tradicijski duh

<ul style="list-style-type: none"> - očuvanje tradicije i običaja - utjecaj na društveni život 	<p style="text-align: center;">tradicije</p> <p>Pozitivne strane:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nova poznanstva - nastupi KUD-ova 	<p style="text-align: center;">turističkog aspekta</p> <ul style="list-style-type: none"> - odabir zabavnih grupa - vremensko ograničenje nastupa - veća angažiranost mladih 	
--	---	---	--

Iako su prve dvije tematske cjeline donijele gotovo sve pozitivne stavove o tradiciji i povezanosti s mjestom, ova tema donosi heterogeni prikaz stavova i mišljenja po pitanju folklorno-kulturne manifestacije „Raspjevana Cvelferija“. Ono oko čega su se svi ispitanici složili jest vrlo pozitivan generalan stav o manifestaciji, koja je po njihovom mišljenju hvale vrijedna. Istraživanje je pokazalo da mladi cijene manifestaciju i njezinu ulogu očuvanja tradicije kroz godine. Osim očuvanja tradicije manifestacija ima značajnu ulogu i za društveni život područja *Cvelferije*. Jedna ispitanica objašnjava društveni značaj manifestacije navodeći:

„S obzirom na to da smatram da se u našoj državi dosta slabo ulaže i osvrće na kulturu, smatram da je ova manifestacija hvale vrijedna. Osim što se iz ormara izvuku najljepše nošnje te sva druga narodna blaga i tako doprinese očuvanju tradicije što je i glavna bit takvih događanja, smatram da je druženje i socijalizacija ovog sve slabije naseljenog područja dosta bitna. A upravo to „Raspjevana Cvelferija“ i pruža; susreti i druženje s ljudima koje ne susrećemo svaki dan. Sjećam se da sam kao mala jedva dočekala da dođe „Raspjevana Cvelferija“ i da susretnem prijatelje iz nekih susjednih sela i zajedno stvorimo neke nove uspomene. Mi kao djeca nismo bili u mogućnosti sami otići u neko selo koje je 15 km od nas te nam je „Raspjevana Cvelferija“, barem meni, bio centralni događaj godine. Uvijek sam voljela obući nošnju i nastupiti koliko god je bilo vruće taj dan i koliko god je bilo naporno. Bilo mi je bitno da se negdje ide i da se nešto događa u mojoj sredini. Nažalost, takvih je događaja bilo samo jednom godišnje. Smatram da manifestacija svake godine ispuni svoju ulogu maksimalno i trebamo se truditi da se održava i traje još dugo.“ (Ispitanik 6)

Samo održavanje manifestacije popraćeno je vrlo pozitivnim stavovima ispitanika, što se ne bi moglo reći i za održavanje ovogodišnje manifestacije. Kao što je ranije u radu navedeno, ovogodišnja manifestacija održana je u Bošnjacima. Bošnjaci teritorijalno ne spadaju u područje *Cvelferije*, nego u područje Elferije. 2011. godine priključili su se organizaciji manifestacije te su ove godine bili po drugi put njezini organizatori. Neki ispitanici nisu imali ništa protiv organizacije „Raspjevane Cvelferije“ izvan *Cvelferije*, jer prema riječima jednoga ispitanika „Što se tiče Bošnjaka kao domaćina, pozitivna činjenica je da se bilo gdje održi. Bošnjaci nisu u našoj *Cvelferiji* pa to brojni pronadu kao zamjerku, ali meni je u redu da i ondje ljudi dobiju priliku da nas ugoste” (Ispitanik 8). S druge strane, čak šest ispitanika (54,5%) navelo je kako ovogodišnja manifestacija u Bošnjacima nije bila u svome stopostotnom izdanju zbog svoje izmještenosti iz *Cvelferije*. Iako im se manifestacija kao takva generalno svidjela, za njih to nije bio isti osjećaj kao da se održala u nekom od sela *Cvelferije*. Navedeno ukazuje na razvijeni osjećaj mjesta stanovništva *Cvelferije* koji sve ono „izvan granica” uviđa kao nešto tuđe ili strano. Neki od iskaza ispitanika koji to potvrđuju su:

„Ovogodišnja manifestacija imala je neke manje nedostatke u odnosu na prethodne godine. Naime, kako je organizacija pripala mjestu koje teritorijalno niti ne pripada *Cvelferiji*, to se značajno odrazilo i na sam događaj. Dalo se uočiti kako mjesto ne prepoznaje važnost događaja.” (Ispitanik 9)

„Ne mogu reći da mi se nije svidjela, ali mogu reći da se uvelike osjetila promjena. Prošla godina je bila kod nas u mjestu, tako da je to jako velika razlika između manifestacije koja je bila ove godine na području koje ne pripada teritorijalno *Cvelferiji* i one kod nas.” (Ispitanik 10)

„Održavanje ovogodišnje manifestacije u Bošnjacima mi nije bilo najdraže jer sam nekako navikla da je to ovdje negdje u selima *Cvelferije*. Smatram da nismo toliko povezani s Bošnjacima. S razlogom spadaju pod naziv „Elferija“, a ne „*Cvelferija*“. Mi smo u *Cvelferiji* većinom svi zajedno i koliko god se možda ne znamo, imaš osjećaj kao da se zapravo svi znamo barem iz viđenja, što nije slučaj s Bošnjacima. Ipak, općenito iskustvo sudjelovanja u manifestaciji uvijek je bilo pozitivno.” (Ispitanik 1)

Iskustvo, volja i želja za unaprijeđenjem manifestacije posebno je bila vidljiva kada su ispitanici pitani o njihovim idejama za poboljšanjem manifestacije. U dosta iskaza javlja se stav kako dolazi

do blagog odmaka od tradicije, što je posebno vidljivo u neslužbenom dijelu manifestacije, odnosno u izboru zabavnih izvođača nakon nastupa. Na ovogodišnjoj manifestaciji nastupila je grupa Vigor, no i prijašnje manifestacije započele su sa uvođenjem sve modernijih izvođača, po čemu postaje sve vidljivije „...da za mlade lagano već postaje ustaljeno da ne slušaju tamburaše i tamburašku glazbu, nego nešto drugo” (Ispitanik 8). S druge strane, neki ispitanici smatraju da svako vrijeme donosi svoje te da je suština manifestacije i dalje tradicija, ali kako je potreban balans i prikaz onoga što vole i mladi i stari. Osim navedenog neke od promjena koje bi pridonijele razvoju i poboljšanju manifestacije prema ispitanicima uključuju razvoj marketinškog i turističkog aspekta manifestacije, veću angažiranost mladih u sudjelovanju i organizaciji, pomniji izbor zabavnih izvođača, vremensku ograničenost nastupa te čak i bogatiji program u vidu dodatnih izložbi, kolegija ili drugih aktivnosti povezanih s manifestacijom. Istraživanje pokazuje kako navedena folklorno-kulturna manifestacija ima pozitivan utjecaj na ispitanike pri čemu u njima budi tradicijski duh, ponos, i zadovoljstvo sudjelovanja u jednoj takvoj manifestaciji svoga kraja. Neki od iskaza ispitanika koji potvrđuju navedeno jesu:

„Potiče. Budi tradicijski duh i kod onih kod kojih i nije tako izražen. Kod mene to nije toliko potrebno jer to volim i živim to stalno. Bavim se time i volim tradiciju i nošnju, ali mislim da kod drugih ljudi potakne nekakav drugačiji pogled.” (Ispitanik 3)

„Više upoznam mjesto i ljude, kao i njihov način gledanja na tradiciju. I ja sama nekako više cijenim tradiciju. Kada krenemo na probe i nastupe, to svakako pozitivno utječe na mene.” (Ispitanik 11)

Ova tematska cijelina pokazala je kako mladi s područja *Cvelferije* cijene i visoko vrednuju održavanje i sudjelovanje u manifestaciji „Raspjevane Cvelferije”. Također, vidljiva je i privrženost mjestu koja se očituje u pomalo negativnom stavu prema onome „vanjskom”, u ovome slučaju u održavanju manifestacije izvan granica *Cvelferije*. S obzirom na dugogodišnje iskustvo sudjelovanja ispitanici jasno uviđaju promjene koje se događaju kroz godine održavanja manifestacije, što rezultira i raznim prijedlozima za njezino poboljšanje. U konačnici, ispitanici su se izjasnili kako manifestacija zaista utječe na njih potičući ih da još više vole, cijene i trude se da se tradicija njihovoga kraja i dalje čuva u okviru „Raspjevane Cvelferije”.

4.3.4. Manifestacija i zajedništvo lokalnih zajednica

Manifestacija „Raspjevana Cvelferija“ osim na svoje sudionike utječe i na lokalne zajednice koje ju organiziraju i posjećuju, odnosno na cijelo područje *Cvelferije*. Zajedništvo i međusobna suradnja pojmovi su koji prožimaju ovo istraživanje kroz iskaze ispitanika u svome opisu sudjelovanja u manifestaciji. Ipak, posebice u malim sredinama poput onih u *Cvelferiji*, nerijetko dolazi do poteškoća u zajedništvu, što navode i sami ispitanici.

Tablica 4 – Manifestacija i utjecaj na lokalne zajednice

MANIFESTACIJA I UTJECAJ NA LOKALNE ZAJEDNICE		
POZITIVAN UTJECAJ NA ZAJEDNIŠTVO	NEGATIVAN UTJECAJ NA ZAJEDNIŠTVO	UTJECAJ MANIFESTACIJE NA IMAGE <i>CVELFERIJE</i>
<ul style="list-style-type: none"> - druženje - povezivanje - složnost - nove ideje - zajednički interesi 	<ul style="list-style-type: none"> - poteškoće pri organizaciji (sukobi, neslaganja, nedostaci) - manjak stanovništva - slabiji interes mladih 	<ul style="list-style-type: none"> - pozitivan utjecaj - upoznavanje mjesta - ruralni razvoj - privlačenje posjetitelja

Ispitanici su naveli brojne pozitivne učinke na zajedništvo lokalnih zajednica za vrijeme manifestacije poput druženja i socijalizacije ljudi, upoznavanja i povezivanja s drugim sudionicima, pojava neprestano novih ideja u svrhu prikazivanja svoga mjesta u pozitivnom svjetlu, zajednički interesi povezani s tradicijom koji i predstavljaju srž manifestacije, ali i složnost ljudi, KUD-ova i cijeloga sela koje organizira manifestaciju. Od jedanaest ispitanika samo jedna ispitanica smatra da manifestacija utječe na zajedništvo pomalo negativno navodeći: „Mislim da čak ta manifestacija malo negativno utječe na zajedništvo s obzirom na to kakvi su ljudi danas. Previše ljudi gledaju na druge i javlja se nekakva zavist, iako smatram da toga prije nije bilo jer su svi vjerovatno jedva čekali da odu na tu *Cvelferiju*“ (Ispitanik 5). Ostali ispitanici navode kako manifestacija pozitivno utječe na zajedništvo lokalnih zajednica, no također ističu neke negativne elemente poput međusobnih sukoba, manjka stanovništva ili slabijeg interesa za tradiciju kod mladih. Ipak, većina ispitanika smatra kako manifestacija pozitivno utječe na zajedništvo lokalnih zajednica. Neki od iskaza koji to potvrđuju navode:

„Mislim da pozitivno utječe upravo zbog međusobne suradnje među lokalnim zajednicama. Postoji puno organizacijskih odbora koji nisu samo unutar mjesta koje organizira manifestaciju

nego su puno šire, u svim selima *Cvelferije*. Potrebno je puno rada i dogovora predstavnika svakoga mjesta što donosi pozitivan utjecaj na zajedništvo.” (Ispitanik 10)

„Smatram da utječe pozitivno jer kako bi se sve organiziralo potreban je angažman svih ljudi i svih udruga unutar lokalne zajednice. Tu sada više nije u pitanju kulturno-umjetničko društvo, nego i cijelo selo. Na taj se način uključuju pojedinci koji možda inače nisu dovoljno odvažni da se pridruže nekoj od udruga. Mislim da će uvijek postojati nekakvih nesuglasica, ali kako bi sve funkcioniralo, one se moraju razriješiti.” (Ispitanik 9)

„Smatram da utječe pozitivno jer se ljudi druže i prijatelje s nekim s kime se inače ne bi družili, ali zajednički ih interes dovede do prijateljstva. Ne mogu navesti niti jedan negativan segment čitave manifestacije.” (Ispitanik 6)

Mentalitet stanovništva u manjim i tradicionalnijim sredinama poput ove zasigurno može predstaviti poteškoću u pogledu zajedništva za vrijeme organizacije manifestacije, no ispitanici su se jednoglasno složili kako “Raspjevana *Cvelferija*” izuzetno pozitivno utječe na *image* cijeloga područja *Cvelferije*. Posjetitelji imaju priliku upoznati područje *Cvelferije* i svake godine novo mjesto koje organizira manifestaciju, a na organizatorima je da svojim trudom, radom i zajedništvom donesu pozitivan *image* cijelome području. Jedna od ispitanica je na ovaj način opisala pozitivan utjecaj manifestacije na *image* mjesta:

„Možemo uvijek čuti nakon takvih nekih manifestacija komentare ljudi koji jesu ili nisu sudjelovali, koliki je bio odaziv, kakvi su bili izvođači, je li falilo nešto ili ne. Ako je odaziv bio velik, odabir koncerta dobar, gastro ponuda na manifestaciji također na nivou, naravno da će mnogi pohvaliti organizatore koji automatski šalju dobru sliku o selu u kojoj se manifestacija održala. Naravno da se ne može ugoditi svima, ali treba biti objektivan pri komentiranju svih segmenata organizacije te na taj način postići dobar *image* sela koji, ako je poljuljan, može se stabilizirati.“ (Ispitanik 6)

Na koncu ove tematske cjeline može se zaključiti kako manifestacija donosi i pozitivne, ali i negativne strane zajedništva lokalnih zajednica za vrijeme manifestacije. Ipak, nešto je više onih pozitivnih koje doprinose pozitivnoj slici mjesta i cijeloga područja *Cvelferije*. Jedna ispitanica to je sažela u dvije rečenice: „Manifestacija oslikava bogatstvo mjesta i zainteresiranost za tradiciju i

kulturu. Sela koja pokazu veću uspješnost u organizaciji manifestacije ljudi često povežu sa pozitivnim ozračjem i sjajnim zajedništvom“ (Ispitanik 9).

4.3.5. Budućnost mladih u *Cvelferiji*

Posljednji dio polustrukturiranog intervjua donosi i posljednju tematsku cjelinu; budućnost mladih u *Cvelferiji* (Tablica 5). Ova tema važna je za istraživanje kako bi se dobio uvid u planove mladih za budućnost, njihove preferencije, želju za ostankom, ali i utjecajem tradicije na njihov ostanak u *Cvelferiji*.

Tablica 5 – Budućnost mladih u *Cvelferiji*

BUDUĆNOST MLADIH U <i>CVELFERIJI</i>			
PREFERENCIJE MLADIH	VAŽNOST ODRŽAVANJA VEZE SA CVELFERIJOM	TRADICIJA KAO ČIMBENIK OSTANKA	RAZLOZI ISELJENJA MLADOG STANOVNIŠTVA
<p>Ključni pojmovi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ostanak - ovisi o poslu <p><i>Cvelferija, ostatak RH ili inozemstvo:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - <i>Cvelferija</i> - okolica <i>Cvelferije</i> - ostatak RH <p>Život u <i>Cvelferiji</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ljubav - mirniji način života - obitelj i prijatelji - mentalitet 	<ul style="list-style-type: none"> - važnost održavanja veze - dolazak na bitne tradicijske događaje - očuvanje i prenošenje vrijednosti i znanja - posjete rodbini i prijateljima - članstvo u KUD-u i 	<p>Opći stav:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ne - ovisi od osobe - tradicija kao usputni čimbenik - mali značaj 	<ul style="list-style-type: none"> - manjak zaposlenost - pomodarstvo - životni standard - nezainteresiranost za život povezan sa tradicijom - nedostatak zabave

<p>Život izvan Cvelferije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - više mogućnosti - užurbanost - stres - društveni život 	<p>udrugama prema mogućnostim a</p>		
---	---	--	--

Ovo istraživanje donosi vrlo pozitivne zaključke vezane za budućnost mladih u Republici Hrvatskoj. Svih je jedanaest ispitanika stava da ne žele živjeti u inozemstvu. Od njih jedanaest devet ispitanika (81,8%) preferira ostanak u *Cvelferiji*. Dvije ispitanice, koje su ujedno i studentice koje u posljednjih par godina žive na relaciji Osijek-*Cvelferija*, ne vide svoju budućnost u *Cvelferiji* nego u njezinoj bližoj ili široj okolici. Svakako je pozitivno saznanje da ukoliko bi se iselili s područja *Cvelferije*, mladi bi odabrali njezinu okolicu ili pak neko drugo područje Republike Hrvatske. Prema riječima jednoga ispitanika: „Bilo bi dakako u Hrvatskoj. Neću konkretizirati je li to *Cvelferija* ili ne, vjerovatno neko šire područje. Inozemstvo nikako, ali Slavonija da“ (Ispitanik 10). Kao neke od prednosti života u *Cvelferiji*, ispitanici su naveli svakako blizinu svojih bližnjih, mirniji način života na selu, ljubav prema tome području u kojemu su odrasli, ali i generalno mentalitet na području *Cvelferije*, koji se prema njima uvelike razlikuje od onoga u ostatku države, posebice u gradovima: „Mislim da bih imala problema, kao što već na fakultetu imam, s mentalitetom koji je dosta površan u odnosu na onaj na koji sam naviknuta“ (Ispitanik 9). Ipak, jedan ispitanik navodi kako taj „seoski mentalitet“ može biti i problematičan tvrdeći:

„Mi koji smo otišli na fakultet smo kroz studentski život i život na gradu uvidjeli neke mogućnosti i dobili malo više na ambiciji. To je jako teško ljudima koji žive ovdje, a završili su osnovnu ili srednju školu. Mislim da je problem taj entuzijazam i ambicija koje ljudi na selu nemaju. Ovdje su ljudi dosta ograničeni, ne vide što sve život nudi.“ (Ispitanik 10)

Često spomenute poteškoće s kojima bi se ispitanici susreli u životu izvan *Cvelferije* jesu udaljenost od svojih bližnjih, gužve, stres, a poneki čak navode i društveni život u gradovima za koji smatraju da nije bolji nego na selu: „Imao bih problema s gužvom, velikim stresom, načinom života, ishranom, društvom i društvenim životom koji, koliko god da se čini da je više zastupljen u nekim većim sredinama, to uopće nije po mom mišljenju istina. Ljudi se puno manje druže i puno manje su

povezani nego mi” (Ispitanik 3). Ipak, za većinu ispitanika, posebice onih mlađih, društveni život i zabava predstavljaju veliku prednost životu izvan *Cvelferije* jer kako kaže jedan ispitanik:

„Mislim da je to nedostatak društvenog života, zabave, izlazaka, pa i radnih mjesta. Mislim čak, da se ljudi zasite ove „dosade“ i nedostatak svega, onda još uz to ako nemaš posao imaš potrebu otići i probati nešto drugo. Ne mora značiti da im je bolje kada odu, ali jednostavno se zasite. Kada odeš van, zaradiš, ali imaš i društveni život dok je kod nas stvarno pusto” (Ispitanik 10)

Osim boljeg društvenog života gotovo svi ispitanici naveli su veće mogućnosti zaposlenja i uzdizanja obitelji kao najveću prednost života izvan *Cvelferije*. Nedovoljan broj radnih mjesta u *Cvelferiji* predstavlja i glavni razlog iseljenja mladih s toga područja. Čak deset ispitanika (90,9%) navelo je upravo zaposlenje kao najznačajniji čimbenik iseljenja navodeći:

„Definitivno smatram da je u pitanju posao, jer da ima posla dosta njih ne bi otišlo. Ne bi svi oni dolazili ponovno ovdje kada god uhvate priliku da je nešto drugo u pitanju. Smatram da svatko ima nekakav posao ovdje, makar i malo manje plaćen, da bi se svi rado vratili i živjeli ovdje.” (Ispitanik 1)

Osim nedostatka posla kao neki od ostalih razloga iseljavanja mladih sa područja *Cvelferije* navode se manjak zabave, nezainteresiranost za način života koji je uvelike povezan s tradicijom, posebice po pitanju bavljenja poljoprivredom i stočarstvom, ali i nekakav oblik pomodarstva:

„Loš način života, pomalo i nezainteresiranost. Općenito, nezainteresiranost za način života kojim se živi ovdje, a koji je povezan s tradicijom. Poljoprivredni i stočarski kraj u kojemu mladi ljudi i nisu toliko u tome. Mislim da je to glavni razlog odlaska, ne zbog lošeg života nego čisto te neke mode.” (Ispitanik 3)

Ukoliko bi se našli u prilici da žive negdje izvan *Cvelferije*, istraživanje pokazuje da ispitanici imaju veliku želju za održavanjem veza s ljudima, mjestom i tradicijom kraja iz kojega su otišli. Svi ispitanici iznijeli su svoje načine na koje bi ostali povezani sa *Cvelferijom*, a neki od njih uključuju česte posjete prijateljima i rodbini, posjećivanje manifestacija poput „Raspjevane *Cvelferije*”, čak i daljnje članstvo u folklorno-umjetničkim društvima i udrugama koliko god im njihove mogućnosti to budu dopuštale. Neki od iskaza koji potvrđuju navedeno su:

„Bilo bi mi važno. Primjerice iako sada živim u Soljanima i dalje idem u Nijemce i sudjelujem u kulturno umjetničkom društvu. Tako bih i u ovom slučaju ostala uključena u folklor ili nekakve udruge ili slično.” (Ispitanik 5)

„Normalno da bih voljela i dalje održavati vezu s ovim krajem. Uvijek bih se trudila uključiti i pomagati u održavanju tradicije i sudjelovanjem u svim aktivnostima udruga i same manifestacije. Što god da treba trudila bih se, ako sam u mogućnosti, ako mogu doći sudjelovati i biti na raspolaganju.” (Ispitanik 7)

„Mislim da bih imao problema s tim što bi mi falilo sve jer jako volim tradiciju i živim ju. Najveći problem bi mi bio tko bi mi plaćao gorivo jer bih vjerovatno svaki dan dolazio ovdje na svirke, nastupe i slično.” (Ispitanik 10)

Navedeni iskazi ukazuju na veliku povezanost ispitanika s područjem *Cvelferije*, željom da se kultura i tradicija njihovog kraja i dalje čuva, čak i u slučaju da i sami ne žive na tome području. Jedan je ispitanik čak toliko siguran u svoju budućnost u *Cvelferiji* da na pitanje potencijalnog iseljenja i održavanja veze s tim područjem navodi: „Naravno da bi mi bilo važno i nastavio bih to, ali ne dovodim to u pitanje tako da nisam toliko niti razmišljao o tome” (Ispitanik 3).

Ipak, iako je ispitana populacija izrazila visoki osjećaj povezanosti s tradicijom, kulturom i samim područjem *Cvelferije*, ne smatraju da tradicija predstavlja važan čimbenik za ostanak na tome području. Prema ovome istraživanju tradicija predstavlja tek usputni čimbenik koji može, ali i ne mora, utjecati na smanjenje želje za iseljenjem iz *Cvelferije*. Kao najbitniji čimbenik ostanka navode se egzistencijalne potrebe, ali najčešće posao koji je, prema ispitanicima, bitniji čimbenik od tradicije: „Mislim da to nije toliko razlog niti za odlazak niti za ne odlazak. To je nešto što je usputno. Tko voli to održavanje tradicije to će raditi usputno, a neće zbog toga ni otići ni ne otići” (Ispitanik 3).

U konačnici, mladi s područja *Cvelferije* ipak preferiraju život na ovome, ili širem području *Cvelferije*, u odnosu na onaj izvan Republike Hrvatske. Kao glavni nedostatak života na ovome području navodi se nedostatak radnih mjesta, zbog čega mladi i napuštaju *Cvelferiju*. Iako imaju razvijenu ljubav prema tradiciji, ispitanici ne smatraju da ona donosi veliki utjecaj na odluku o ostanku ili odlasku, odnosno smatraju da tradicija ne utječe na smanjenje želje za iseljavanjem iz *Cvelferije*.

4.4. Rasprava

Iako brojna istraživanja i radovi ističu nedvojbeno veliki utjecaj globalizacije koja se povezuje s pojmovima moderniteta, prvoga svijeta i univerzalizma, dok se ono lokalno smatra „manje vrijednim“ trećim svijetom u kojemu prevladava tradicionalizam i partikularizam (Geiger, Zeman, 2008), ovo istraživanje ukazalo je na visoko vrednovanje kulture, tradicije i mjesta življenja na populaciji mladih sa područja *Cvelferije* koji sudjeluju u folklorno-kulturnoj manifestaciji „Raspjevana Cvelferija“. Tema tradicije danas donosi podijeljene stavove i mišljenja u društvu, što navodi i autor Ćimić (1978): „Usprkos izrazitom atradicionalizmu XX stoljeća, a možda upravo zbog njega, raspravljanje o nasljeđu, tradiciji i tradicionalizmu postalo je jednom od najosjetljivijih sfera u kulturi i društvu“ (30). Iako se populacija mladih danas smatra netradicionalnom, sudionici ovoga istraživanja potvrđuju ono što Giddens (2005) navodi u svome djelu „Odbjegli svijet“ tvrdeći da su tradicije potrebne jer daju životu svoj oblik i kontinuitet: „Tradiciju se odlično može obraniti na netradicionalan način – i tu bi joj trebala biti budućnost“ (60). Visoko vrednovanje tradicije kod sudionika potvrđuje i njihov stav prema folklorno-kulturnoj manifestaciji koja se održava na njihovom području u svrhu očuvanja tradicije toga kraja, a čiji su i sami sudionici. Autor Ćimić (1978) u svome radu „Između tradicije i tradicionalizma“ navodi: „Tko posegne za tom tradicijom posegao je za samim čovjekom, za jednim kolektivnim pamćenjem u kojem individua nalazi vlastiti identitet“ (31), što potvrđuju i stavovi sudionika ovoga istraživanja koji su tradiciju svrstali u važnu komponentu njihova identiteta i mjesta življenja, odnosno cijeloga kolektiva. Kako bi se očuvala, tradiciju je potrebno prenositi sa generacije na generaciju i neprestano ponavljati. Uspoređujući tradiciju s ovisnošću, Giddens (2005) tvrdi: „Kao i kod tradicije, i kod ovisnosti se radi o utjecaju prošlosti na budućnost te, kao i kod tradicije, ponavljanje ima ključnu ulogu“ (61). Upravo je to vidljivo u primjeru „Raspjevane Cvelferije“ koja ima svoj konitnuitet i svrhu koja je ostala ista još od prve održane manifestacije 1990. godine. Istraživanje autora Žanić, Miletić i Živić iz 2020. godine o privrženosti mjestu mladih iz Vukovarsko-srijemske županije donosi nalaze da mladi s izraženijim tradicionalističkim vrijednosnim sklopovima snažnije iskazuju privrženost mjestu življenja od drugih. Istraživanje prikazano u ovome radu nadopunjuje navedeno istraživanje jer su mladi ispitanici uz visoko vrednovanje tradicije pokazali i razvijeni osjećaj privrženosti mjestu, a kao bitan čimbenik ističe se sudjelovanje u manifestaciji koja donosi iskustvo oživljavanja i očuvanja tradicije u suvremenim svakodnevnim okolnostima. Iako je već ranije u radu predstavljen pojam privrženosti mjestu, prema navodima autora Geiger i Zeman (2008): „pojam privrženosti

mjestu označuje simbolički odnos koji ljudi ustanovljuju tako što određenom mjestu pridaju kulturno dijeljena emocionalna/ afektivna značenja, što, pak, stvara temelje za individualno i grupno razumijevanje ne samo toga mjesta nego i odnosa spram okoliša“ (384). Upravo su ispitanici ovoga istraživanja svojim primjerima pokazali da pridodaju veliko emocionalno značenje mjestu svoga življenja, iako se dio ispitanika doselio na područje *Cvelferije* i ne živi ondje od rođenja. Autori Geiger i Zeman (2008) u svome se radu o mjestu življenja i integralnoj održivosti osvrću na koncept bioregionalne perspektive koja „povećava senzibiliziranost za lokalnu dmenziju“ (377). Ova perspektiva objašnjava ono što je prikazano i u provedenom istraživanju, a to je da postoji potreba za mjestom s kojim se ljudi mogu istinski povezati i biti voljni uložiti napore za postizanje određenih ciljeva (Geiger, Zeman, 2008). Geiger i Zeman (2008), prema Thayer, definiraju bioregionalni pristup navodeći: „Ljudi koji ostaju u/na mjestu mogu dublje upoznati to mjesto. Ljudi koji poznaju mjesto mogu se o njemu dublje brinuti. Ljudi koji se brinu o mjestu vjerojatno će ga bolje zbrinuti. A ljudi koji zbrinjavaju mjesta ... jesu ključ za budućnost čovječanstva i svih živih stvorenja” (383). Iako su pripadnici mlade populacije, ispitanici ovoga istraživanja pridali su veliku važnost mjestu življenja za izgradnju njihovog identiteta, ali i iznenađujuće veliku želju za ostankom na području *Cvelferije*. To ne mora nužno uvijek biti slučaj, jer kao što autori Žanić i Miletić (2022) tvrde: „Netko može osjećati pripadnost određenom mjestu, ali ne i želju tamo živjeti” (56). Kod nekolicine ispitanika upravo se javlja takav slučaj privrženosti mjestu, no zbog određenih čimbenika poput nedostatka posla, ne vide svoju budućnost u *Cvelferiji*. Navedeni autori u svome istraživanju dolaze do zaključka da je u Hrvatskoj prisutna emocionalna privrženost mjestu, „ali i da je emocionalna pripadnost redovito praćena određenim nezadovoljstvom stanjem u lokalnoj sredini ili bojazni što nosi budućnost (Žanić, Miletić, 2008: 53). Iako nisu svi sudionici istraživanja izrazili strah za budućnost u *Cvelferiji*, ipak velika većina pomalo pesimističnog pogleda razmišlja o zaposlenju, društvenom životu i uzdizanju obitelji u *Cvelferiji*. Pesimizam nije stran stanovnicima Vukovarsko-srijemske županije, a to su pokazali rezultati istraživanja provedenog 2009. godine koji navode da u mjestima te županije prevladava pesimizam u odnosu na optimizam, no da je na istome području uvelike prisutna privrženost mjestu (Mišetić i sur.,2012). Zanimljivo je kako populacija mladih, koja najčešće pokazuje razvijene migracijske aspiracije, ipak visoko vrednuje tradiciju i kulturu te iskazuje osjećaj privrženosti životu u *Cvelferiji*. Tako se provedeno istraživanje protivi brojnim istraživanjima pa tako i onome autora Žanića i suradnika provedeno 2019. godine koje zaključuje: „Na tom su tragu i nalazi o migracijskim aspiracijama mladih iz Vukovarsko-srijemske

županije, koji su pokazali da bi gotovo dvije trećine mladih (njih 64,2 %) voljelo nakon školovanja nastaviti živjeti u drugim dijelovima Hrvatske ili u inozemstvu” (Žanić, Miletić, Živić, 2020: 273). Od jedanaest sudionika ovoga istraživanja niti jedan nije izrazio želju življenja u inozemstvu; velika većina ima želju ostanka u *Cvelferiji*, a tek par ispitanika vidi svoju budućnost u njezinoj bližjoj okolini, što ukazuje na veliki značaj toga područja svojim stanovnicima. U konačnici, može se zaključiti da rezultati istraživanja provedenih u Hrvatskoj ukazuju na to da je i u današnjem suvremenom društvu razvijena privrženost stanovnika mjestu življenja (Žanić Miletić, 2022), čak i kada je u pitanju mlado stanovništvo poput onoga u *Cvelferiji*.

Na koncu, potrebno je nešto reći o ograničenjima istraživanja te preporukama za buduća istraživanja. S obzirom na to da promatrana manifestacija svake godine uključi i privuče veliki broj ljudi, a istraživanje se fokusiralo na one koji i sami sudjeluju u njoj, pretpostavka je da će većina ispitanika dati pozitivne odgovore na istraživačka pitanja. Također, istraživanje je provedeno netom nakon održavanja manifestacije, što je moglo utjecati na povećani osjećaja privrženosti mjestu i tradiciji nego inače. Za buduća istraživanja preporučuje se obuhvaćanje većeg dijela populacije s područja *Cvelferije* kako bi se došlo do dubljeg i detaljnijeg zaključka. Uz navedeno, buduća bi istraživanja obogatila populacija mladih s područja *Cvelferije* koji ne sudjeluju u navedenoj manifestaciji kako bi se dobio uvid i u njihov odnos spram mjesta, tradicije i povezanosti s tim krajem. Provedenim istraživanjem nije moguće generalizirati podatke na mlade s toga područja jer obuhvaća one koji su angažirani u očuvanje kulture i tradicije dugi niz godina te bi stoga prijedlog za uključivanje mladih koji nemaju takav angažman bio vrlo koristan za proces generalizacije podataka i boljeg razumijevanja stavova mladih s toga područja.

5. Zaključak

Provedeno kvalitativno istraživanje nastojalo je dobiti uvid u važnost mjesta i tradicije u suvremenim folklorno-kulturnim manifestacijama, konkretno na primjeru „Raspjevane Cvelferije“ i mladih s toga područja. Nalazi ovoga istraživanja pokazuju ono što autorica Mišetić, prema Rihtman-Auguštin, navodi u svojoj knjizi, a to je da ritualna događanja i manifestacije poput „Raspjevane Cvelferije“ imaju ulogu „u građenju identiteta različitih skupina unutar društva ali i društva u cjelini“ (2004: 70). Mladi obuhvaćeni ovim istraživanjem potvrđuju ono što su istraživanja mladih u Hrvatskoj već zaključila: „Istraživanja su pokazala kako se kod mladih u Hrvatskoj vrlo jasno uočavaju retradicionalizacija i vrijednosna orijentacija gotovo ista starijoj generaciji“ (Kranjec, 2010:16). Tradicija je visoko vrednovana u provedenom istraživanju te opisana kao bitan čimbenik identiteta i života zajednica u *Cvelferiji*. Kroz brojne primjere događaja, udruga, folklorno-umjetničkih skupina, pjevačkih skupina i brojnih drugih aktivnosti, potvrđena je važnost očuvanja tradicije toga kraja. Mladi koji sudjeluju u navedenoj manifestaciji uvelike pridodaju važnost tradiciji, ali i mjestu stanovanja. U prilog razvijenom osjećaju mjesta ide i činjenica da su ispitanici ovoga istraživanja jednoglasno potvrdili svoju privrženost mjestu u kojemu žive, kao i brojne razloge njihove povezanosti, jedan od kojih uključuje i tradiciju. Kao jedan od načina očuvanja tradicije, folklorno-kulturna manifestacija „Raspjevana Cvelferija“ prikazana je kao vrlo pozitivna i hvale vrijedna tradicijska manifestacija, čiji su sudionici ispitanici ovoga istraživanja. Osjećaj privrženosti mjestu i cijelom području *Cvelferije* posebice je vidljiv u stavovima ispitanika o ovogodišnjoj manifestaciji koja se održala u Bošnjacima. Smješteni izvan granica *Cvelferije* Bošnjaci ispitanicima nisu pružili jednak osjećaj manifestacije kao u slučaju njezina održavanja unutar granica *Cvelferije*. S obzirom na iskustvo sudjelovanja u navedenoj manifestaciji, istraživanje je ukazalo na neke potencijalne promjene za koje se zalažu mladi sudionici. Glavne promjene nisu se odnosile toliko na organizacijski obrazac manifestacije koji je sada već poznat i ustaljen, nego više na onaj neslužbeni, zabavni dio. Tragovi utjecaja modernoga doba vidljivi su u odabiru zabavnih izvođača koji nastupaju na manifestaciji, što određenom broju ispitanika predstavlja blagi odmak od tradicije. Organizacija manifestacije zahtijeva veliki broj ljudi koji jedino pozitivnom i uspješnom komunikacijom može donijeti uspjeh manifestaciji. Istraživanje je pokazalo kako je ta komunikacija vrlo uspješna za vrijeme organizacije i održavanja manifestacije. Zajedništvo lokalnih zajednica vidljivo je u njihovu odnosu prema manifestaciji, njezinim sudionicima i gostima. Ipak, posebice u manjim sredinama poput onih u *Cvelferiji*, javlja se natjecateljski duh pri organizaciji

manifestacije kako bi se jedna lokalna zajednica pokazala uspješnijim organizatorom od druge. U tom slučaju zajedništvo unutar zajednice nerijetko postaje nestabilno i javljaju se nesuglasice. Iako istraživanje donosi podijeljena mišljenja, mladi žele ostati živjeti u *Cvelferiji* ili njezinoj okolini. Kao najveći nedostatak života na tomu području jeste nedostatak radnih mjesta, zbog čega mladi odlaze trbuhom za kruhom. Osim posla mladima u *Cvelferiji* nedostaje zabave i društvenog života, što može biti jedan od razloga pozitivnog vrednovanja „Raspjevane Cvelferije“; jer je taj jedan vikend u godini društveni život *Cvelferije* na svome vrhuncu. *Cvelferija* donosi i brojne prednosti svojim stanovnicima, no istraživanjem se može zaključiti kako tradicija i sudjelovanje u tradicijskim aktivnostima poput „Raspjevane Cvelferije“ ne utječe na smanjenje želje za iseljem. Ona predstavlja bitan dio života toga područja, no ne može zadovoljiti osnovne egzistencijalne i financijske potrebe čovjeka, zbog čega je označena kao usputan čimbenik koji u vrlo maloj mjeri može utjecati na ostanak u *Cvelferiji*. U konačnici, istraživanje donosi vrlo pozitivan stav mladih prema tradiciji i mjestima cvelferskoga kraja. Kao i brojna druga istraživanja, i ovo istraživanje potvrdilo je raširenost procesa retradicionalizacije, no u ovome slučaju u slabo naseljenom i istraživanom području *Cvelferije*. Ipak, radi se o mladima koji i sami sudjeluju u očuvanju tradicije, te bi stoga bilo korisno dobiti uvid i u stavove mladih koji nisu angažirani u njegovanju tradicije kako bi doveli do generalizacije stavova mlade populacije toga kraja.

6. Popis literature

1. Assmann, J (2006). Kultura sjećanja. *Kultura Pamćenja i Historija* priredile Maja Brkljačić i Sanja Prlenda. Zagreb: Golden marketing, str. 45-79.
2. Barišić, N (2017). Stručna interpretacija lokalnih (zavičajnih) priča i tradicija: Analiza na slučaju utjecaja Vojne krajine na kulturu, jezik, pjesmu i ples mog zavičaja. *Pro Tempore: časopis studenata povijesti*. Zagreb, 12, 12, str. 59-65.
3. Bowdin, G. i dr. (2012). *Events management, 3rd ed.*, Routledge, Abington, Oxon.
4. Bušić, K (2004). Tradicijsko odijevanje u Županji i okolici. Etnografski muzej Zagreb, Zagreb.
5. Ćimić, E (1978). Između tradicije i tradicionalizma. *Revija za sociologiju*, 8(1-2), str. 29-36.
6. Državni zavod za statistiku (2021). Popis 2021: Prvi digitalni Popis stanovništva, kućstava i stanova u Republici Hrvatskoj. <https://dzs.gov.hr/naslovna-blokovi/u-fokusu/popis-2021/88> (Pristupljeno 20.05.2023.)
7. Facebook: <https://www.facebook.com/CvelferijaRacinovc>
<https://www.facebook.com/profile.php?id=100057903994213>
<https://www.facebook.com/profile.php?id=100066547847557>
<https://www.facebook.com/profile.php?id=100083179484303>
<https://www.facebook.com/profile.php?id=100091560070610>
(Pristupljeno 03.06.2023.)
8. Geiger, M i Zeman, Z (2008). Mjesto življenja i integralna održivost – vitalnosti lokalnog u globaliziranom svijetu. Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Zagreb.
9. Giddens, A (2005). *Odbjegli svijet: Kako globalizacija oblikuje naše živote*. Zagreb: Klub studenata sociologije Diskrepancija, Naklada Jesenski i Turk.
10. Jandrić, A. (2005). Lokalna zajednica u prevenciji poremećaja u ponašanju: Koncept pozitivnog razvoja mladih. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 41 (2), 3-18.
11. Juzbašić, V i Karaula, I (2019). *Cvelferija i Drenovci u prošlosti: Prilog povijesti jugozapadnoga Srijema*. Vukovar: Državni arhiv u Vukovaru.

12. Kranjec, J (2010). Kakvu to (društvenu) promjenu nose mladi u Hrvatskoj?. *Mladi i društvo – pitanje identiteta: Bilten studija o mladima za mlade*. Čakovec, str. 16-20.
13. Landeka, M (1996). Prilog za povijest *Cvelferije*. *Hrašće: časopis za književnost, umjetnost, kulturu i povijest*. Br. 1, str. 53-58.
14. Mišetić, A i Sabotič, I (2006). Days of Radunica: A Street Festival in the Croatian Town of Split. *Tourism and Cultural Change: 8* uredili David Picard, Mike Robinson. Clevedon, Buffalo, Toronto: Channel View Publications. Str. 119-132.
15. Mišetić, A (2004). *Gradski rituali: Retradicionalizacija društvenog života u hrvatskim gradovima nakon 1990*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
16. Mišetić, A, Franc, R, Miletić, G-M i Vrselja, I (2012). Sadašnjost i budućnosti Vukovarsko-srijemske županije iz perspektive njezinih stanovnika. U D. Živić (Ur.), Vukovarsko-srijemska županija. Prostor, ljudi, identitet (str. 439–452). Institut društvenih znanosti Ivo Pilar i Vukovarsko-srijemska županija
17. Općina Vrbanja (2019). 24. Raspjevana Cvelferija u Vrbanji. <https://www.opcina-vrbanja.hr/24-raspjevana-Cvelferija-u-vrbanji/> (Pristupljeno 29.05.2023.)
18. Općinska narodna knjižnica Drenovci (2018). Program 23. Smotre izvornog stvaralaštva „Raspjevana Cvelferija“. <https://knjiznica-drenovci.hr/program-23-smotre-izvornog-stvaralastva-raspjevana-Cvelferija/> (Pristupljeno 29.05.2023.)
19. Pavlović, G (2016). *20 Raspjevanih Cvelferija*. Drenovci: Knjižnica Drenovci.
20. Perić Kaselj, M. i Galiot Kovačić, J. (2012). Život na dvije lokacije: „osjećaj mjesta“ i kako povezati stari i novi dom. *Etnološka istraživanja*, (17), 241-257.
21. Picard, D i Robinson, M (2006). Remaking Worlds: Festivals, Tourism and Change. *Tourism and Cultural Change: 8* uredili David Picard, Mike Robinson. Clevedon, Buffalo, Toronto: Channel View Publications. Str. 1-31.
22. Pšihistal, R i Rem, G (2016). *Cvelferica, žena se opremi u bilo, stavi žari i ajd*. *Cvelferija*, Osijek: Udruga Duhovno hrašće, Ogranak DHK slavonsko-baranjsko-srijemski.
23. Razmilović, M (2018). Društveni učinci sportskih manifestacija na primjeru sportskih igara mladih 2017. Diplomski rad. Split: Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet.
24. Šustić, B (2018). Hrvatski katolički Božićni običaji u europskom kontekstu. Diplomski rad. Split: Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet.

25. tradicija. *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021. Pristupljeno 30. 6. 2023. <http://www.enciklopedija.hr/Natuknica.aspx?ID=61966>
26. Trusić, T (2021). Manifestacije i turizam. Završni rad. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u puli, Fakultet ekonomije i turizma.
27. Vidaković, K (2022). 26. Smotra izvornog stvaralaštva „Raspjevana Cvelferija“ 2022. održana u Strošincima. *Hrašće: časopis za književnost, umjetnost, kulturu i povijest*. Br.59-60, str. 33-37.
28. Vitez, Z i Svirac, M (2001). Sekcija: Etnologija i folklorne manifestacije (voditeljica: Manda Svirac). *Etnološka tribina: Godišnjak Hrvatskog etnološkog društva*. Zagreb, vol. 31, no. 24, str. 173-178.
29. Vukovarsko-srijemska županija (2021). Svečano otvorena 25. „Raspjevana Cvelferija (2021). VUSZ.hr <https://www.vusz.hr/novosti-najave-i-sluzbene-obavijesti/svecano-otvorena-25-raspjevana-Cvelferija> (Pristupljeno 04.04.2023.)
30. Willig, C (2016). *Kvalitativna istraživanja u psihologiji*. Beograd: Clio.
31. Zolje Jukić, I (2019). Utjecaj održavanja kulturnih manifestacija na lokalnu zajednicu i turistički razvoj općine Klis. Diplomski rad. Split: Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet.
32. Žanić, M i Miletić, G-M (2022). Od nove zavičajnosti do deangažirane privrženosti, privrženost mjestu i teritorijalne pripadnosti u Republici Hrvatskoj. Institut društvenih znanosti Ivo Pilar, Vukovar Zagreb.
33. Žanić, M, Miletić, G-M i Živić, D (2020). Odrednice privrženosti mjestu: Primjer mladih iz Vukovarsko-srijemske županije. *Društvena istraživanja*, 31 (2), 257-280. <https://doi.org/10.5559/di.31.2.04>
34. Župančić, M (1982). Lokalna zajednica u sociološkoj perspektivi. *Sociologija i prostor*, (77-78), 117-126.

7. Prilozi

7.1. Popis slika

Slika 1 (Tri općine <i>Cvelferije</i> unutar VSŽ).....	7
Slika 2 (Program 1. „Raspjevane <i>Cvelferije</i> “).....	20
Slika 3 (Program 2. „Raspjevane <i>Cvelferije</i> “).....	21
Slika 4 (Program 3. „Raspjevane <i>Cvelferije</i> “).....	22
Slika 5 (Program 4. „Raspjevane <i>Cvelferije</i> “).....	23
Slika 6 (Program 5. „Raspjevane <i>Cvelferije</i> “).....	24
Slika 7 (Program 23. „Raspjevane <i>Cvelferije</i> “).....	26
Slika 8 (Program 24. „Raspjevane <i>Cvelferije</i> “).....	27
Slika 9 (Program 25. „Raspjevane <i>Cvelferije</i> “).....	28
Slika 10 (Program 26. „Raspjevane <i>Cvelferije</i> “).....	29
Slika 11 (Program 27. „Raspjevane <i>Cvelferije</i> i <i>Elferije</i>).....	30

7.2. Popis tablica

Tablica 1 – Odnos prema tradiciji.....	33
Tablica 2 – Osjećaj povezanosti sa mjestom.....	35
Tablica 3 – Opći stav o „Raspjevanoj <i>Cvelferiji</i> “.....	36
Tablica 4 – Manifestacija i utjecaj na lokalne zajednice.....	40
Tablica 5 – Budućnost mladih u <i>Cvelferiji</i>	42

7.3. Polustrukturirani intervju

Osnovne informacije o ispitaniku/ispitanici	
Spol:	
Dob:	

Mjesto stanovanja:	
Sudjelovanje u manifestaciji:	DA / NE

1. Možete li mi za početak reći što bi za vas predstavljala tradicija?

- Kako vi osobno doživljavate tradiciju?
- Smatrate li tradiciju važnim dijelom svoga identiteta?
- Smatrate li da je tradicija bitan dio života u vašem mjestu/zajednici?
- Možete li nabrojati neke primjere na području *Cvelferije* koji ukazuju na očuvanje i važnost tradicije?

2. Kako biste opisali vašu povezanost sa mjestom u kojemu živite?

- Osjećate li se povezanim sa mjestom?
- Koji bi bili glavni razlozi vaše (ne)povezanosti sa mjestom?
- Ima li tradicija utjecaj na vašu povezanost sa mjestom?
- Što dodatno (ne)doprinosi vašoj povezanosti sa mjestom?

3. Kakav je vaš stav o folklorno-kulturnoj manifestaciji „Raspjevana Cvelferija“?

- Kakav je vaš generalan stav o manifestaciji?
- Kako vam se svidjela ovogodišnja manifestacija?
- Kako biste usporedili iskustvo sudjelovanja na ovogodišnjoj manifestaciji sa iskustvom sa prethodnih godina (ukoliko ste i ranije sudjelovali)?
- Možete li izdvojiti neke promjene (dobre ili loše) koje ste uočili tijekom godina pri održavanju manifestacije?
- Je li, prema vašem mišljenju, došlo do prevelikog odmaka od tradicije od početaka održavanja manifestacije do danas?
- Jesu li, prema vašem mišljenju, potrebne promjene u pogledu strukture i organizacije manifestacije? Što bi moglo biti bolje?
- Potiče li ova manifestacija da drugačije gledate na mjesto i tradiciju?

4. Kako biste ocijenili utjecaj manifestacije na zajedništvo lokalnih zajednica *Cvelferije*?

- Utječe li manifestacija pozitivno ili negativno na zajedništvo unutar lokalnih zajednica koje organiziraju i sudjeluju u manifestaciji?
- Na koji način je (ili nije) vidljivo to zajedništvo za vrijeme manifestacije?
- S obzirom da sudjelujete u manifestaciji, biste li mogli ukazati na neke poteškoće ili prednosti u pogledu zajedništva lokalnih zajednica?
- Na koji način manifestacija utječe na image mjesta i područja *Cvelferije*?

5. Možete li reći nešto više o svojim planovima za budućnost?

- Planirate li ostati živjeti u *Cvelferiji*?
- Kada bi mogli birati gdje bi u budućnosti više voljeli živjeti: na području *Cvelferije*, negdje drugdje na području Republike Hrvatske ili negdje u inozemstvu? Zašto?
- Koje vam stvari koje vežete za život u drugim krajevima Hrvatske ili u inozemstvu djeluju privlačno a s kojim stvarima osobno mislite da bi imali problem?
- Ako bi otišli iz naselja u kojemu sada živite bi li vam bilo važno održavanje tradicije i veze sa lokalnom zajednicom? Na koji način bi to postigli?
- Smatrate li da držanje do tradicije (primjerice sudjelovanje u folklorno-kulturnim manifestacijama) utječe na smanjenje želje za iseljenjem iz *Cvelferije*?
- Koji su prema vašem mišljenju razlozi zbog kojih je veliki broj mladih posljednjih desetak godina otišao sa područja *Cvelferije*?

HVALA NA RAZGOVORU!